

3 december 2007

CONVENANT VAARRECREATIE WADDENZEE

DE ONDERGETEKENDEN:

1. Namens de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Directeur-Generaal mr. A. Oostra van het ministerie van LNV, hierna te noemen "LNV", handelend als bestuursorgaan en vertegenwoordiger van de Staat der Nederlanden
2. Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, mevrouw J.C. Huizinga-Heringa, handelend als bestuursorgaan en vertegenwoordiger van de Staat der Nederlanden.
3. Regionaal College Waddengebied, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer drs. E.H.T.M. Nijpels, voorzitter
4. Provincie Noord-Holland en het college van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw drs. R. Kruisinga, gedeputeerde
5. Provincie Fryslân en het college van Gedeputeerde Staten van Fryslân, rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw C. Schokker-Strampel, gedeputeerde
6. Provincie Groningen en het college van Gedeputeerde Staten van Groningen, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer D.A. Hollenga, gedeputeerde
7. Het samenwerkingsverband De Waddeneilanden, waarin vertegenwoordigd de gemeenten Schiermonnikoog, Ameland, Terschelling, Texel en Vlieland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw mr. C.J. Geldorp-Pantekoek, voorzitter
8. De Vereniging van Waddenzeegemeenten, waarin vertegenwoordigd de gemeenten Harlingen, Eemsmond, Delfzijl, Dongeradeel, De Marne, Het Bildt, Franekeradeel, Wûnseradiel, Wieringen, Den Helder, Anna Paulowna, Ferwerderadiel en tevens de gemeente Reiderland, rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw drs. J.A.J. Stam, voorzitter
9. Staatsbosbeheer, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer drs. J.C. Kalden, algemeen directeur
10. Koninklijke Nederlandse Toeristenbond ANWB, vertegenwoordigd door mr. G.H.N.L. van Woerkom, hoofddirecteur.

11. Stichting Jachthavens Waddeneilanden, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer J.C.M. Nauta, voorzitter.
12. Vereniging voor Beroepschartervaart, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer P.J.M. Poelmann, voorzitter.
13. Vereniging Wadvaarders, rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer ir. M. Snel, voorzitter

hierna gezamenlijk ook te noemen: "Partijen".

OVERWEGENDE:

- dat in de herziene versie van het PKB uit 2001, die door de val van het Kabinet nooit vigerend is geworden, door het Rijk wordt uitgegaan van een kwantitatief capaciteitsbeleid dat zich onder meer richt op maximalisering van het aantal ligplaatsen in de havens van de Waddenzee;
- dat dit tot doel heeft het in de hand houden van de verstoring van de natuur;
- dat in Deel 4 van de planologische kernbeslissing Derde Nota Waddenzee (blz. 17) het rijksbeleid ten aanzien van de recreatie op de Waddenzee is gericht op het beheersbaar maken en houden van het recreatieve medegebruik en het ontwikkelen van duurzame recreatie, waarbij de natuurlijke draagkracht van het gebied uitgangspunt is;
- dat de regionale overheden het wenselijk achten dat er een integraal kwalitatief reguleringsbeleid wordt ontwikkeld waarbij wordt afgezien van de maximalisering ten aanzien van het aantal ligplaatsen in havens;
- dat in Deel 4 van de PKB Derde Nota Waddenzee is aangegeven dat aan bovengenoemde wens tegemoet wordt gekomen als op initiatief van de waddenprovincies tussen rijk, waddenprovincies en waddegemeenten op uiterlijk op 31 december 2007 een Convenant in werking treedt;
dat Partijen dit Convenant als uitwerking van het gewenste integrale kwalitatieve reguleringsbeleid zien;
- dat Partijen dit Convenant wensen aan te gaan onder de voorwaarden zoals hierna is bepaald.

ZIJN OVEREENGEKOMEN ALS VOLGT:

Artikel 1: Begripsbepalingen

1. **PKB:** de planologische kernbeslissing Derde Nota Waddenzee
2. **Beheer & Ontwikkelingsplan (B&O-plan):** Beheer- en Ontwikkelingsplan voor het Waddengebied, dat zijn grondslag heeft in de PKB, dat in opdracht van het CCW door het RCW wordt opgesteld en vervolgens door het CCW wordt vastgesteld.
3. **RCW:** Regionaal College Waddengebied waarin het Rijk, de Provincies Fryslân, Groningen en Noord-Holland, de betrokken gemeenten aan en in de Waddenzee en de waterschappen zijn vertegenwoordigd.
4. **CCW:** Coördinatiecollege Waddengebied dat ten behoeve van het bestuurlijk overleg over het Waddengebied tussen het rijk en de bij dat gebied betrokken provincies en gemeenten is ingesteld bij het Instellingsbesluit Coördinatiecollege Waddengebied van 21 juni 1980.
5. **Waddenzee:** het gebied zoals het met begrenzings is aangegeven op Bijlage 3 kaart A bij de PKB.
6. **Waddengebied:** de Waddenzee, de waddeneilanden, de zeegaten tussen de eilanden, de Noordzeekustzone tot 3 zeemijl uit de kust, alsmede het grondgebied van de aan de Waddenzee grenzende vastelandsgemeenten, bedoeld in bijlage 3 kaart 1 bij de PKB.
7. **Kwantitatieve benadering:** benadering waarbij het maximaal aantal ligplaatsen voor de particuliere watersport in de bestaande havens in of direct grenzend aan de Waddenzee middels een concrete beleidsbeslissing vastgelegd is teneinde verstoring van de natuur van het Waddengebied te voorkomen.
8. **Integrale kwalitatieve benadering:** benadering waarbij een samenstel van maatregelen de ecologische inpasbaarheid en de beheersbaarheid van de vaarrecreatie binnen de doelstelling van de PKB wordt gerealiseerd teneinde verstoring van de natuur van het Waddengebied te voorkomen.
9. **Terreinbeheerders:** beheerders van eigendommen die liggen in de Waddenzee. Het gaat hier om water, maar ook schorren en platen. De terreinbeheerders zijn Rijkswaterstaat, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Ministerie van Defensie, Landschap Noord-Holland, Waterschap Friesland, Vereniging van Oevereigenaren, It Fryske Gea en het Groninger Landschap.
10. **TOW:** Toeristisch Overleg Waddenzeegebied zoals beschreven in bijlage 3 .

11. **Vaarrecreatie:** recreatievorm waarbij gebruik gemaakt wordt van een vaartuig als bedoeld in artikel 1.01 van het Binnenvaart Politiereglement.

12.. **Waddenfonds:** fonds dat vanaf 2007 tot en met 2026 in het leven is geroepen om bij te dragen aan de doelen, bedoeld in artikel 2, tweede lid, van de Wet op het Waddenfonds.

13. **Regionale overheden:** De overheden zoals genoemd in artikel 1, derde lid

Artikel 2: Doel van het Convenant

1. Het doel van dit Convenant is het vastleggen van de afspraken tussen Partijen, die in acht zullen worden genomen bij het beheersbaar maken en houden van de vaarrecreatie op de Waddenzee ten einde verstoring van de natuur te beperken. Specifiek gaat het om het beheersbaar maken en houden van het recreatief medegebruik en het ontwikkelen van duurzame vormen van vaarrecreatie, waarbij de natuurlijke draagkracht van het gebied uitgangspunt is.
2. Door de in het eerste lid genoemde doelstelling van dit Convenant te bereiken dragen Partijen bij aan de realisatie van het geschetste streefbeeld in de PKB, hierna nader uitgewerkt in het Convenant met bijbehorende bijlage 1 en bijlage 2.
3. Partijen verplichten zich tegenover elkaar binnen de grenzen die de wet daaraan stelt, tot nakoming van de in dit Convenant vastgelegde afspraken.

Artikel 3: Organisatie en besluitvorming

Ten behoeve van de uitvoering van het Convenant hebben Partijen een uitvoeringsorganisatie gevormd. De taken en bevoegdheden van de organen van de uitvoeringsorganisatie worden beschreven in de artikelen 4 tot en met 7.

Artikel 4: De Regiegroep

1. Ten behoeve van de uitvoering van het Convenant is een regiegroep gevormd.
2. De regiegroep, gevormd uit leden van het RCW, bestaat op het moment van ondertekening van het Convenant, uit een vertegenwoordiger van de provincie Noord-Holland, een vertegenwoordiger namens de eiland- en kustgemeenten en een vertegenwoordiger van LNV.
3. De regiegroep is belast met de adequate aansturing, begeleiding en bewaking van de inhoud en voortgang van de uitvoering van het Convenant.
4. De regiegroep komt minimaal twee keer per jaar bij elkaar ter bespreking van onder andere het half-jaarverslag, de voortgangsevaluatie en het half jaarplan. De regiegroep zorgt ervoor dat de in de eerste volzin bedoelde documenten op de agenda staan van een reguliere vergadering van het RCW.

Artikel 5: De Programmamanager

1. Er is een programmamanager die is aangewezen door de regiegroep als bedoeld in artikel 4.
2. De programmamanager voert het secretariaat van de regiegroep als bedoeld in artikel 4 en bereidt de bijeenkomsten van de regiegroep voor.
3. De programmamanager is belast met instellen van het programmateam als bedoeld in artikel 6.
4. De programmamanager leidt het programmateam met betrekking tot de activiteiten en werkzaamheden zoals uitgewerkt in bijlage 2.
5. De programmamanager is belast met de algehele coördinatie van uitvoering van activiteiten genoemd in bijlage 2.
6. De programmamanager legt elk half jaar het halfjaarverslag en de voortgangsevaluatie voor aan de regiegroep.
7. De programmamanager legt beslissingen over noodzakelijke aanpassingen van de lopende activiteiten in bijlage 2 voor aan de regiegroep.
8. De programmamanager is voorzitter van het TOW zoals beschreven in bijlage 3.

Artikel 6: Het programmateam

1. Ieder der Partijen met uitvoerende taken neemt deel in het programmateam.
2. Het programmateam ziet toe op de voortgang van de eigen werkzaamheden, de tijdige beschikbaarheid van producten (rapporten, onderzoeken, e.d.), voortgangsplanning en budgetbewaking.
3. Het programmateam adviseert de regiegroep gevraagd en ongevraagd over de meest effectieve wijze van uitvoering van het Convenant.

Artikel 7: Toeristisch Overleg Waddenzeegebied

1. Het TOW kan door de programmamanager worden betrokken ter ondersteuning van het Programmateam bij activiteiten en werkzaamheden zoals genoemd in bijlage 2.
2. Het TOW kan gevraagd of ongevraagd de regiegroep adviseren over de activiteiten van Partijen zoals uitgewerkt in Bijlage 2.

Artikel 8: Verplichtingen van Partijen

1. De verplichtingen voor ieder van de partijen staan omschreven in Bijlage 2 alsmede de daarvoor geldende uiterlijke termijn waarbinnen die verplichting door de Partijen moet zijn uitgevoerd.
2. De in bijlage 2 als eerstverantwoordelijk genoemde Partij draagt er voor zorg dat een activiteit wordt uitgevoerd voordat de voor de betreffende activiteit vastgestelde uiterlijke termijn is verstreken. De eerstverantwoordelijke Partij heeft het initiatief bij de uitvoering van een activiteit.
3. Voor zover een Partij of enkele Partijen in bijlage 2 als secondant is of zijn aangewezen dragen zij er, op initiatief van de eerstverantwoordelijke, mee te werken aan de betreffende activiteit binnen de voor die activiteit vastgestelde termijn.
4. Voor zover een secondant geen Partij is bij dit convenant ondertekent hij de verklaring, bedoeld in bijlage 5.
5. Ieder der Partijen is verplicht zijn reguliere bijdrage te leveren ten aanzien van materieel of personeel aan activiteiten en werkzaamheden, anders dan het benodigde extra personeel en materieel ten behoeve van de uitvoering van de activiteiten, bedoeld in bijlage 2.

Artikel 9: Regeling financiële afspraken

Partijen zijn ter zake van de benodigde financiële dekking hunnerzijds voor de jaren 2008 en 2009 ten behoeve van de uitvoering van het Convenant en het bepaalde in het uitvoeringsprogramma zoals opgenomen in bijlage 2 het volgende overeengekomen:

- De provincies Noord-Holland, Friesland en Groningen nemen de financiering van de programmamanager (activiteit 0; kosten maximaal € 130.000,-) voor hun rekening volgens de verdeelsleutel: 33,333 %, 33,333% , 33,333%
- De provincies Noord-Holland, Friesland en Groningen en Rijkswaterstaat nemen de financiering van de activiteiten 8 (communicatieplan; kosten maximaal € 40.000,- + uitvoering; kosten maximaal € 150.000,-) en 9 (trainingen schippers; kosten maximaal € 45.000,-) voor hun rekening volgens de verdeelsleutel; 25%, 25% , 25%, 25%
- Voor realisatie van de havenherinrichtingsplannen en de activiteiten (6 (reserveringssysteem), 7 (fysiek informatiesysteem), 11 (voorlichting door wadwachten), 14 (koppeling actuele kennis en achtergrondinformatie aan plek waar recreant is op het Wad) zullen de in het uitvoeringsprogramma genoemde trekkers projectvoorstellen formuleren en aanvragen indienen bij het Waddenfonds.

- De overige activiteiten behoren tot de reguliere taakstelling van de in het uitvoeringsprogramma benoemde trekker.

Bij de herijking van het Convenant in 2010 kunnen Partijen afspraken maken over de financiële dekking van het uitvoeringsprogramma voor de jaren 2010 en verder zulks in relatie tot het bepaalde in artikel 14.

Artikel 10: Onvoorziene omstandigheden

1. Indien er sprake is van onvoorziene omstandigheden, die van dien aard zijn dat dit Convenant billijkheidshalve behoort te worden gewijzigd of die wezenlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van dit Convenant, zullen Partijen over wijziging van dit Convenant in overleg treden. De regiegroep wordt hiervan in kennis gesteld en de regiegroep coördineert het overleg.
2. Partijen treden in overleg binnen zes weken nadat een Partij de wens daartoe aan de andere Partijen schriftelijk heeft meegedeeld.
3. Indien het overleg niet binnen 3 maanden tot overeenstemming heeft geleid, mag elke Partij dit Convenant met inachtneming van een opzegtermijn van 3 maanden schriftelijk opzeggen.

Artikel 11: Wijziging van het Convenant

1. Elke Partij kan de andere Partijen schriftelijk verzoeken het Convenant te wijzigen. De Partij die om een wijziging verzoekt stelt de regiegroep daarvan in kennis.
2. De voorgestelde wijziging behoeft de schriftelijke instemming van alle Partijen. Partijen treden daartoe binnen 6 weken na datum waarop de wijziging als bedoeld in het eerste lid wordt voorgesteld in overleg.
3. De regiegroep coördineert het overleg als bedoeld in het tweede lid.
4. De wijziging en de verklaringen tot instemming worden in afschrift als bijlage aan het Convenant gehecht.
5. De programmamanager draagt zorg voor het verwerken van wijzigingen op het Convenant.

Artikel 12: Gedeeltelijke onverbindendheid van het Convenant

Indien een of meer bepalingen van dit Convenant onverbindend of onuitvoerbaar blijken te zijn, zullen Partijen in overleg treden teneinde dit Convenant zodanig te wijzigen, dat het geen onverbindende bepalingen meer bevat en dat het doel dat met dit Convenant wordt beoogd zoveel mogelijk wordt bereikt. De regiegroep wordt hiervan schriftelijk in kennis gesteld. De regiegroep coördineert het overleg.

Artikel 13: Communicatie/ Publiciteit

Op initiatief van de Programmamanager zullen Partijen met goedkeuring van de regiegroep in gezamenlijk overleg het moment bepalen waarop zij eerste publieke mededeling doen. De inhoud en het tijdstip waarop door Partijen mededelingen worden gedaan zal door Partijen in overleg worden vastgesteld, waarbij Partijen over en weer rekening zullen houden met elkaars redelijke belangen en met inachtneming van het in dit Convenant bepaalde.

Artikel 14: Looptijd

1. Het Convenant treedt in werking op 31 december 2007 en eindigt op de datum waarop het Beheer&Ontwikkelingsplan (B&O-plan) in werking treedt doch uiterlijk op 1 januari 2012. Partijen gaan ervan uit dat het Convenant na afloop van de looptijd als herkenbaar onderdeel voor zover relevant is opgenomen in het B&O plan, zulks in ieder geval tot aan het moment van evaluatie in 2012. Het tijdstip waarop het Beheer&Ontwikkelingsplan (B&O-plan) in werking treedt, komen Partijen ten blijke van instemming schriftelijk overeen. Partijen leggen schriftelijk vast op welke wijze het Convenant opgenomen is in regulier beleid en wet- en regelgeving dan wel wat nog voortzetting van het Convenant vraagt.
2. Uiterlijk 6 maanden vóór het tijdstip waarop het Convenant eindigt volgens het bepaalde in het eerste lid, overleggen Partijen over de vraag of de looptijd van het Convenant na voornoemde beëindigingdatum dient te worden verlengd. Het Convenant wordt niet verlengd bij afwezigheid van overeenstemming tussen Partijen over de verlenging op het tijdstip waarop het Convenant eindigt volgens het bepaalde in het eerste lid.

Artikel 15: Tussentijdse opzegging

1. Elke Partij kan dit Convenant te allen tijde, met inachtneming van een opzegtermijn van 1 maand opzeggen door middel van een schriftelijke mededeling aan de regiegroep.
2. Wanneer een Partij het Convenant opzegt, beraadt de regiegroep zich over de gevolgen daarvan voor het Convenant, waaronder de nakoming van de verplichtingen uit het Convenant door de overblijvende Partijen en de gevolgen voor de looptijd van het Convenant. De regiegroep legt de uitkomst van het beraad schriftelijk vast.
3. Indien de uitkomst van het beraad als bedoeld in lid 3 is dat het niet mogelijk blijkt om het Convenant in stand te houden dan stelt de regiegroep het Coördinatiecollege Waddengebied (CCW) door tussenkomst van het RCW van deze uitkomst in kennis.

Artikel 16: Overgangsrecht

Rechtsgevolgen welke voortvloeien uit dit Convenant en die naar hun aard doorwerken of geacht worden door te werken of eventueel zijn ontstaan na beëindiging van dit Convenant, worden afgehandeld overeenkomstig het bepaalde in dit Convenant.

Artikel 17: Toerekenbare tekortkoming

In het geval één of meerdere Partijen bij het Convenant niet voldoen aan de verplichtingen uit het Convenant, zullen de overige Partijen gerechtigd zijn de betreffende Partij(en) bij niet nakoming in gebreke te stellen, waarbij een redelijke termijn wordt gegund om alsnog aan de verplichtingen te voldoen. Voor zover (een) Partij(en) niet alsnog aan haar/hun verplichtingen voldoe(t)n binnen de gestelde termijn, kan ieder der Partijen een beroep doen op toepassing van de geschillenregeling van artikel 19.

Artikel 18: Halfjaarlijkse Evaluatie

1. De uitvoering en werking van het Convenant zal halfjaarlijks worden geëvalueerd.
2. De programmamanager coördineert de evaluatie en zal in overleg met de betrokken Partijen halfjaarlijks en het eerst vóór 1 juli een verslag daarvan opmaken
3. De programmamanager zal zijn verslag uiterlijk op 1 juli aan de Regiegroep en alle Partijen aanbieden. Het verslag wordt ondertekend door de regiegroep. De regiegroep brengt het verslag ter kennis van c.q. ter besluitvorming voor aan het RCW.
4. De programmamanager kan na de evaluatie voorstellen doen aan Partijen over het treffen van nadere maatregelen of wijziging van het Convenant.

Artikel 19: Geschillenregeling

1. Een Partij die meent dat er een geschil bestaat over de uitvoering van dit Convenant, deelt dat schriftelijk aan de andere Partijen en de regiegroep mee. De mededeling bevat een aanduiding van het geschil.
2. Binnen zes weken na de schriftelijke mededeling overleggen Partijen over een oplossing voor het geschil. De regiegroep coördineert het overleg.
3. Indien het overleg niet binnen twaalf weken na de mededeling, bedoeld in het eerste lid, tot een oplossing van het geschil heeft geleid, wordt het geschil voorgelegd aan het RCW.
4. Als het geschil niet wordt opgelost, beraadt de regiegroep zich over de gevolgen daarvan voor het Convenant. De regiegroep legt de uitkomst van het beraad schriftelijk vast.
5. Indien de uitkomst van het beraad, bedoeld in het derde lid, is dat het niet mogelijk blijkt om het Convenant in stand te houden dan stelt de regiegroep het Coördinatiecollege Waddengebied (CCW) door tussenkomst van het RCW van deze uitkomst in kennis.

Artikel 20: Toetredingsregeling

1. Voor anderen dan de bij het sluiten van het Convenant betrokken Partijen bestaat de mogelijkheid om gedurende de looptijd van het Convenant als Partij toe te treden indien zij bijdraagt aan realisatie van de gestelde doelen. Een toetredende Partij dient de verplichtingen die voor haar uit het Convenant voortvloeien zonder voorbehoud te aanvaarden. De verplichtingen van de toetredende Partij worden opgenomen in de verklaring als bedoeld in bijlage 4 en maken onlosmakelijk deel uit van het Convenant.
2. Zij maakt haar verzoek tot toetreding schriftelijk bekend aan de regiegroep. De regiegroep beoordeelt de bijdrage aan het Convenant en legt een advies voor aan de Partijen. Als alle Partijen toestemmen in toetreding, ondertekenen de Partijen en de toetredende Partij de verklaring, bedoeld in bijlage 4. Na de ondertekening van de verklaring, bedoeld in bijlage 4, ontvangt de toetredende Partij de status van Partij van het Convenant en gelden voor die Partij de voor haar uit het Convenant voortvloeiende rechten en verplichtingen.
3. Het verzoek tot toetreding en de verklaring tot instemming worden in afschrift als bijlage aan het Convenant gehecht.
4. Van de toetreding wordt mededeling gedaan in de Staatscourant.
5. De programmamanager draagt zorg voor de schriftelijke vastlegging van de toetreding van Partijen conform Bijlage 4. en doorwerking in bijlage 2 .

Artikel 21: Bijlagen en voorrangsregeling

1. Dit Convenant bevat de volgende bijlagen:
Bijlage 1. Visiedocument
Bijlage 2. Uitvoeringsprogramma
Bijlage 3. Organisatie en besluitvorming
Bijlage 4. Aanhangsel toetreden andere Partijen
Bijlage 5. Instemmende verklaring derde Partijen
2. Alle bijlagen bij dit Convenant maken integraal onderdeel uit van dit Convenant.
3. Bij tegenstrijdigheid tussen dit Convenant en de bijlagen prevaleert het Convenant. In geval van tegenstrijdigheid tussen de bijlagen onderling prevaleert de eerstgenoemde boven de laatstgenoemde bijlage.

Artikel 22: Openbaarheid

Binnen twee weken na ondertekening van dit Convenant wordt de tekst daarvan gepubliceerd in de Staatscourant.

Partijen hebben met het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer afgesproken dat dit ministerie zorg draagt voor de voorbereiding en de publicatie van de tekst in de Staatscourant.

Artikel 23: Slotbepaling

Dit Convenant treedt in de plaats van alle andere overeenkomsten, welke hetzij mondeling hetzij schriftelijk vóór de datum van ondertekening van dit Convenant tussen Partijen gezamenlijk ter zake van het onderwerp van dit Convenant mochten zijn gesloten.

Ondertekening

Aldus in 13-voud opgemaakt en ondertekend te Den Helder op 3 december 2007

Namens de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

.....
Directeur-Generaal mr. A. Oostra van het ministerie van LNV

Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat

.....
mevrouw J.C. Huizinga-Heringa

Regionaal College Waddengebied,

.....
drs. E.H.T.M. Nijpels

Provincie Noord-Holland,

.....
mevrouw drs. R. Kruisinga

Provincie Fryslân

.....
mevrouw C. Schokker-Strampel

Provincie Groningen

.....
D.A. Hollenga

Het samenwerkingsverband De Waddeneilanden

.....
mevrouw mr. C.J. Geldorp-Pantekoek

De Vereniging van Waddenzeegemeenten,

.....
mevrouw drs. J.A. J. Stam

Staatsbosbeheer

.....
drs. J.C. Kalden

Koninklijke Nederlandse Toeristenbond ANWB

.....
mr. G.H.N.L. van Woerkom

Stichting Jachthavens Waddeneilanden

.....
J.C.M. Nauta

Vereniging voor Beroepschartervaart

.....
P.J.M. Poelmann

Vereniging Wadvaarders

.....
ir. M. Snel, voorzitter

Beleven en bewaren

Bijlage 1
Convenant Vaarrecreatie Waddenzee

Visiedocument

Naar een integrale kwalitatieve beheersing van de vaarrecreatie op de Waddenzee

INHOUDSOPGAVE

1. Beleven en bewaren	- 19 -
1.1 De voorgeschiedenis van het Convenant Vaarrecreatie	- 19 -
1.2 De opzet van het Convenant Vaarrecreatie	- 20 -
1.3 De visie van het Convenant Vaarrecreatie	- 20 -
DE VAARRECREATIE NU	- 23 -
HUIDIGE SITUATIE EN ANALYSE	- 23 -
2.1 Cijfers over de vaarrecreatie op de Waddenzee	- 23 -
2.2 Maatschappelijke ontwikkelingen en trends	- 25 -
2.3 Communicatie en kennis	- 26 -
2.4 Handhaving	- 28 -
2.5 Relatie met andere beleidstrajecten en het Beheer en Ontwikkelingsplan (B&O plan), evaluatie en monitoring	- 28 -
3. DE VAARRECREATIE STRAKS	- 30 -
NAAR EEN INTEGRALE KWALITATIEVE BEHEERSING VAN DE VAARRECREATIE OP DE WADDENZEE	- 30 -
3.1 Gekozen benadering	- 30 -
3.2 Naar een integrale beheersing	- 30 -
3.3 Communicatie, educatie & voorlichting en kennis	- 30 -
3.4 Handhaving	- 31 -
3.5 Relatie met andere beleidstrajecten	- 31 -
4. DE INTEGRALE KWALITATIEVE BEHEERSING IN UITVOERING	- 32 -
4.1 De kwaliteit van het Waddengebied	- 32 -
4.2 Verstoring natuur	- 32 -
4.2.1 Verstoring vogels	- 33 -
4.2.2 Verstoring zeehonden	- 34 -
4.2.3 Bescherming zeegrasvelden	- 34 -

4.3 Aanpak beheersing recreatievaart	- 34 -
4.3.1 Geulgebonden vaart.....	- 34 -
4.3.2 Wadvaart.....	- 35 -
4.3.3 Chartervaart/ bruine vloot	- 37 -
4.3.4 Andere vaarrecreatie	- 37 -
4.4 Opvang vaarrecreatie in havens.....	- 38 -
4.5 Regulering en spreiding vaarverkeer	- 40 -
4.6 Handhavingsarrangement	- 42 -
4.6.1 Proactief/communicatie.....	- 42 -
4.6.1.1 Kennisopbouw, houding en gedragsbeïnvloeding	- 43 -
4.6.1.2 Doelgroepen, differentiatie en prioriteit.....	- 43 -
4.6.1.3 Educatie: wie, wat, hoe?.....	- 44 -
4.6.2 Preventief.....	- 45 -
4.6.3 Repressief	- 47 -
5. VOOR- EN NADELEN INTEGRALE KWALITATIEVE BENADERING.....	- 50 -
5.1 Vergelijking.....	- 50 -
5.2 Slotconclusie.....	- 51 -

1. Beleven en bewaren

"De Wadden: een reeks eilanden die samen met het omringende water het oudste, grootste en afwisselendste natuurgebied van Nederland vormen. Ik denk elke keer weer, als ik in de geurige duinen ben of me met de vogels opgenomen voel in de grijzen van het wad en de lucht, dat ik nooit meer ergens heen hoef op de hele wijde wereld als ik dit landschap maar kan blijven zien¹."

Zo verwoordt schrijfster Hannemieke Stamperius haar waddengevoel. Die beschrijving is een mooie opmaat voor de hoofddoelstelling van de planologische kernbeslissing (PKB) voor de Waddenzee: "de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het open landschap".

Hannemieke Stamperius is namelijk niet de enige fan van de Wadden, want jaarlijks bezoeken honderdduizenden toeristen het gebied. Ook zij komen voor de unieke natuur en het overweldigende landschap, voor de vogels en de zeehonden, voor de rust en de ruimte. Ze komen met de veerboten of met hun eigen schip, en vinden onderdak in vakantiewoningen, hotels, pensions, op een van de campings of in hun eigen kajuit. Zodoende is het toerisme de belangrijkste bron van inkomsten voor de eilanden.

Dat heeft een keerzijde. De toeristische activiteiten kunnen ook onrust opleveren voor de bijzondere flora en fauna van de Wadden. De vraag is dus: hoe kun je recreatie en natuurbescherming hand in hand laten gaan? Waar ligt het evenwicht tussen beleven en bewaren?

Natuur is leidend in het beleid voor de Waddenzee. De natuurlijke kwaliteiten vormen immers de basis voor de waddeneconomie. Om recreatief medegebruik mogelijk te maken maar de druk op de flora en fauna te minimaliseren, is het volgende beleid in de PKB opgenomen: "Het rijksbeleid ten aanzien van de recreatie op de Waddenzee is gericht op het beheersbaar maken en houden van het recreatieve medegebruik en het ontwikkelen van duurzame recreatie, waarbij de natuurlijke draagkracht van het gebied uitgangspunt is".

1.1 De voorgeschiedenis van het Convenant Vaarrecreatie

Om het unieke natuurgebied Waddenzee te beschermen heeft de rijksoverheid in 1994² de 2e Planologische Kernbeslissing Waddenzee opgesteld. Die PKB bevat het beleid voor de Waddenzee dat eind 1993 door de Tweede en Eerste Kamer der Staten-Generaal is goedgekeurd. Om de doelstellingen voor de Waddenzee te realiseren reserveert de PKB niet alleen ruimte voor natuur en landschap, maar ook voor menselijke activiteiten in het gebied.

Uitgangspunt van het recreatiebeleid is het beheersbaar maken en houden van het recreatieve medegebruik.

Wat betreft de recreanten in de vaste accommodaties en op de campings is dat relatief gemakkelijk. Er is een reserveringssysteem waarbij geldt: vol is vol.

Lastiger is het voor de vaarrecreanten. Ze varen door het gebied, de platbodems vallen droog voor één of twee tijden, varen vervolgens naar een jachthaven, blijven daar een aantal dagen of soms weken, en varen dan weer verder. Is een haven vol, dan gaat men noodgedwongen voor anker voor de haven of laat zich nogmaals droogvallen.

¹ Hannemieke Stamperius, uit de inleiding van *De Wadden - De mooiste verhalen over de eilanden*. Pandora 2001, 2006.

² De 1^e PKB is uit 1980. Het gaat hier om de 2^e PKB Waddenzee

Bij het varen en het droogvallen bestaat het risico dat de natuur wordt verstoord. Volle jachthavens hebben bovendien vaak een veiligheidsprobleem en zijn soms niet aantrekkelijk om af te meren.

Om de vaarrecreatie beheersbaar te houden en de natuurwaarden niet verder te belasten heeft het rijk bij de herziening van de PKB in 2000 het maximaal aantal ligplaatsen op 4600 gesteld: het kwantitatieve capaciteitsbeleid. Provincies, gemeenten en belangenorganisaties hebben er echter voor geijverd dat er in de PKB ruimte komt om een kwalitatief capaciteitsbeleid te ontwikkelen en het kwantitatieve beleid te schrappen.

In de PKB Derde Nota Waddenzee heeft het rijk hierop gereageerd met de volgende passage: "Op initiatief van de waddenprovincies wordt een convenant opgesteld tussen rijk, waddenprovincies en waddegemeenten. Hierin wordt een integraal beleid voor het beheersbaar maken en houden van recreatie en toerisme op de Waddenzee uitgewerkt. Indien het convenant op 31 december 2007 nog niet in werking is getreden en het alsnog nodig blijkt om een capaciteitsbeleid voor jachthavens te hanteren, zal het kabinet de PKB op dit onderdeel herzien".

Sinds april 2007 geldt de Planologische Kernbeslissing Derde Nota Waddenzee met als titel Ontwikkeling van de Wadden voor natuur en mens.

De betrokken overheden en belangengroeperingen spannen zich nu in om voor 31 december 2007 een breed gedragen convenant te ondertekenen, inclusief een operationeel uitvoeringsprogramma.

1.2 De opzet van het Convenant Vaarrecreatie

Het Convenant Vaarrecreatie is een bestuurlijke overeenkomst waarin partijen, bepalingen en inspanningsverplichtingen zijn opgenomen. Onlosmakelijk verbonden met die overeenkomst zijn de volgende bijlagen:

Bijlage 1 Visiedocument

Bijlage 2 Uitvoeringsprogramma

Bijlage 3 Organisatie en besluitvorming

Bijlage 4 Aanhangsel toetreden andere (publieke) partijen

Bijlage 5 Instemmende verklaring

Dit is bijlage 1 met daarin de visie op duurzame vaarrecreatie, analyses en oplossingsrichtingen.

Tegelijkertijd met het convenant is een passende beoordeling (PB) van het convenant gemaakt. Uit de passende beoordeling van het convenant is gebleken dat de uitvoering van het convenant niet leidt tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van de Waddenzee. Bepaalde onderdelen zullen nader gemonitord worden om te verzekeren dat deze geen (significante) negatieve gevolgen hebben. Naar de mening van de verantwoordelijke overheden past uitvoering van het convenant dus binnen de grenzen /voorwaarden van de pkb en van de Natuurbeschermingswet 1998.

1.3 De visie van het Convenant Vaarrecreatie

Om de hoofddoelstelling van de PKB te bereiken is het Convenant Vaarrecreatie Waddenzee gericht op duurzame bescherming en een zo natuurlijk mogelijke ontwikkeling van het Waddegebied. Bewoners en bezoekers moeten er de natuur in brede zin kunnen beleven en tegelijkertijd wordt er perspectief geboden voor economische ontwikkeling.

De visie voor het convenant is onder andere ontleend aan de doelstellingen uit de PKB, en bevat vier elementen:

- Bijdragen aan de waardering voor het Waddengebied
Herstel, bescherming en behoud van de internationaal erkende waarden van de Waddenzee zijn een gezamenlijk belang van vaarrecreatie en natuurbescherming. De recreatievaart kan daar aan bijdragen. Vaak is een bezoeker die "zich opgenomen heeft gevoeld in de grijzen van het wad" immers voor het leven een waddenambassadeur. Wie zich bewust is van de waarden van de Waddenzee beseft ook dat bescherming en behoud van die waarden noodzakelijk zijn. Zo ondersteunt de recreatievaart de verbreding van het maatschappelijke draagvlak voor beleid en maatregelen die zijn gericht op bescherming en behoud, en het voorkomen van verstoring.
- Recreatie als economische kans voor het Waddengebied
Het ontwikkelingsperspectief uit de PKB (zie onder 4) zet in op duurzame economische ontwikkeling van het gebied. Dit convenant wil daar aan bijdragen, onder andere door de ontwikkeling van duurzame jachthavens, die bewust omgaan met stromen (energie, water en materialen), kwaliteiten (leefomgeving, natuur & landschap en water), gebruikers (comfort, veiligheid en voorzieningen) en die de nodige flexibiliteit bezitten (vermogen en ambitie om adequaat in te springen op de veranderende eisen van gebruikers en omgeving). Hiervoor is een rendabele bedrijfsvoering nodig op basis van de duurzaamheidsformule met de drie P's: Planet, People en Profit.
Beleving van de natuurlijke en landschappelijke kwaliteiten is een belangrijke economische kans, mits die kwaliteiten goed worden beheerd. Daarmee is er voor behoud en ontwikkeling van de kwaliteiten van de Waddenzee ook een economisch argument. De vaarrecreatie op de Waddenzee is een hoogwaardige vorm van ecotoerisme met een grote sociaal-maatschappelijke betekenis die extra ontwikkelingskansen biedt voor versterking van de regionale economie.
- Inschakelen van het maatschappelijke middenveld
In haar advies geeft de commissie-Meijer³ aan dat het belangrijk is om het beheer te optimaliseren en daarbij de maatschappelijke achterban meer te betrekken. Deze benadering is uitgangspunt voor het convenant. Bij veel onderdelen ervan wordt een rol toebedeeld aan initiatieven van onderop, bijvoorbeeld bij verantwoord droogvallen, het handhavingarrangement of de inzet van wadwachters.
- Aansluiten bij het geschetste beeld uit de PKB⁴
In de PKB wordt een eindbeeld voor de Waddenzee geschetst. Delen van dit eindbeeld geven richting aan het convenant:
 - De economische bedrijvigheid in en rond de Waddenzee biedt de bevolking werk en inkomen, en heeft een duurzaam karakter⁵.
 - Er is een situatie bereikt van duurzaam toerisme dat ecologisch houdbaar, economisch levensvatbaar en sociaal acceptabel is. In het Waddengebied is een optimale natuur- en landschapsbeleving mogelijk.
 - Direct grenzend aan de Waddenzee mogen er geen nieuwe (jacht)havens worden aangelegd. Uitzondering wordt gemaakt voor een beperkte uitbreiding van de voor de recreatievaart bestemde havens van de Waddeneilanden, als zo'n uitbreiding noodzakelijk is vanwege onder meer veiligheid, en er geen andere passende oplossing is. Het convenant is hierbij richtinggevend⁶.

³ Rapport commissie-Meijer

⁴ PKB Waddenzee pagina 5 en verder

⁵ Dit is een van de doelstellingen van het Waddenfonds

⁶ idem, pagina 9

In de PKB heeft de rijksoverheid aangegeven af te zien van de maximering van het aantal ligplaatsen in de jachthavens als er in een convenant afspraken worden gemaakt die leiden tot een betere beheersing van de vaarrecreatie door positieve gedragsbeïnvloeding van de vaarrecreant op de Waddenzee (de kwalitatieve benadering), waardoor dat convenant meer bijdraagt aan de hoofddoelstelling dan het maximaliseren van de havencapaciteit (de kwantitatieve benadering).

Dat brengt ons bij de essentie van het convenant: de ondertekenende partijen spannen zich in om ervoor te zorgen dat de kwalitatieve benadering van de vaarrecreatie beter is voor het behoud van de kwaliteiten van de Waddenzee dan de kwantitatieve benadering. Uitgangspunt hierbij is dat de vaarrecreatie zo min mogelijk negatief effect moet hebben op de natuurlijke waarden in het Waddengebied.

Het speerpunt van de kwalitatieve benadering bestaat uit educatie, voorlichting en informatie die zijn gericht op bewustwording van wat het wad zo bijzonder maakt. Hoe meer de vaarrecreanten daarvan kunnen genieten, hoe groter de kans dat ze zich respectvol zullen gedragen.

Het convenant laat waterscooters, speedboten, kitesurfen en dergelijke buiten beschouwing. De effecten van deze vormen van watersport worden geregeld in het natuurbeheerplan dat volgt uit Natura 2000⁷. Bovendien zijn deze vormen van watersport geregeld via andere wetgeving (onder andere BPR en NB-wet).

⁷ Natura 2000 is de Nederlandse vertaling van het Europese Natuurbeleid. De aanwijzing wordt geconcretiseerd in 2007, waarna het natuurbeheerplan wordt gemaakt.

De vaarrecreatie nu

Huidige situatie en analyse

In dit hoofdstuk vindt u een beschrijving van de huidige situatie, een analyse daarvan en een opmaat voor de oplossingsrichtingen die volgen in hoofdstuk 3.

2.1 Cijfers over de vaarrecreatie op de Waddenzee

De ontwikkeling van de vaarrecreatie op de Waddenzee is af te leiden uit een aantal monitorgegevens. Daarnaast zijn enkele maatschappelijke ontwikkelingen van belang.

Sluispassages

Het aantal scheepvaartbewegingen van recreatieschepen op de Waddenzee is de afgelopen twee decennia toegenomen van 69.000 in 1982 naar 126.000 in 2006. De laatste tien jaar is de groei afgevlakt, maar er is nog steeds een toename.

De Stuurgroep Waddenprovincies registreert jaarlijks het aantal plezierjachten dat de sluisen naar het Waddengebied passeert. Dat gebeurt bij Den Helder, Den Oever, Kornwerderzand, Harlingen, Lauwersoog en Delfzijl.

Tabel sluispassages 2000-2006:

Jaar:	Den Helder	Den Oever	Kornwerd. Zand	Harlingen	Lauwersoog	Delfzijl	Totaal
2000	9552	20037	37714	13036	12198	7956	100493
2001	9516	19921	37116	13235	12339	7431	99558
2002	10973	25153	39264	12958	15625	8459	112432
2003	9844	30733	41827	15566	16141	8816	122927
2004	10287	31427	44116	14030	15444	7441	122745
2005	10500	35521	41786	13561	14092	7791	123251
2006	11608	34504	44881	13585	15178	6246	126002

De toename is vooral te zien bij de sluisen in het westelijke Waddengebied.

- De grootste stijging zit bij Den Oever. Qua vaarbewegingen is hier een 1:1 relatie met het varen naar Texel/ Oudeschild⁸. Opvallend is dat er meer schepen via Den Oever het IJsselmeer opgaan dan het IJsselmeer verlaten⁹.
- Vanaf Kornwerderzand varen schepen in gelijke mate naar Oudeschild/Texel, Harlingen en Terschelling/ Vlieland¹⁰.
- Ook Lauwersoog kent een toename van het aantal vaarbewegingen. De helft van het aantal schepen vaart via de vaargeul naar de Noordzee¹¹.

⁸ Onderzoek vaargedrag IJsselmeergebied & Waddenzee, Waterrecreatie Advies, febr. 2003

⁹ Sluistellingen Den Oever, Wadden Inzicht, Stuurgroep Waddenprovincies

¹⁰ Onderzoek vaargedrag IJsselmeergebied & Waddenzee, Waterrecreatieadvies, febr. 2003

¹¹ Onderzoek vaargedrag IJsselmeergebied & Waddenzee, Waterrecreatieadvies, febr. 2003

De toename van het aantal sluispassages/ bewegingen van recreanten op de Waddenzee is dus vooral gericht op de westelijke Waddenzee en betreft de geulgebonden vaart.

Bootovernachtingen in passantenhavens

Tabel: Gemeten overnachtingen 2003/ 2006 passanten op de Waddeneilanden ¹²

	Texel	Vlieland	Terschelling	Ameland	Schiern.	Totaal
Bootovernachtingen 2003	20.851	24.500	30.388	4.573	4.300	84.612
Bootovernachtingen 2004	18.428	22.400	28.739	4.229	3.650	77.446
Bootovernachtingen 2005	18.648	22.550	28.244	4.019	3.936	77.397
Bootovernachtingen 2006	20.645	22.582	30.777	4.390	4.173	82.567

Uit de registratie blijkt dat het aantal passanten op de Waddeneilanden in de afgelopen vier jaar vrij stabiel is. De fluctuaties hebben alles te maken met de weersinvloeden.

Verreweg de populairste bestemmingen van de vaarrecreant blijken Terschelling (gemiddeld 36,7% van het aantal passanten op de Waddeneilanden), Vlieland (gemiddeld 28,6%) en Texel (gemiddeld 24,4 %).

Dit komt overeen met de uitkomsten van een enquête waarbij is gevraagd welke havens vaarrecreanten op de Wadden het liefst bezoeken.

Favoriete havens Waddenzee ¹³

Texel: 17,9 %

Vlieland: 21,8 %

Terschelling 22,2%

Ameland: 5,7 %

Schiernmonnikoog: 7,2 %

Totaal eilandhavens: 74,8 %

Harlingen; 10,1 %

Duitse Wadden: 5,3 %

Den Helder: 3,1 %

Overige: 6,7 %

Totaal niet-eilandhavens 25,2 %

Vooraf in de havens van de Waddeneilanden en Harlingen is op een aantal dagen per jaar sprake van overvolle havens waar de boten opeengepakt in de haven liggen (hoogseizoen, Hemelvaartweek, Pinksteren, Oerol/Terschelling). Dit is niet alleen vervelend voor de recreant, maar het zorgt ook voor een gevaarlijke situatie.

Sommige recreatievaarders kiezen er dan voor om buitengaats te gaan liggen.

Verschillende soorten vaarrecreanten

Er is een duidelijk verschil tussen de geulgebonden vaart en de wadvaart, zowel qua manier waarop wordt gerecreëerd en de gebieden waar dit plaatsvindt, als de manier waarop het wad wordt bevaren.

De geulgebonden vaart gebruikt vooral de hoofdvaarroutes tussen de wadplaten om van A naar B te varen. Hierbij kan de bestemming zowel een van de Waddeneilanden, de vastelandkust, als

¹² Bron: Stichting Jachthavens Waddeneilanden

¹³ Enquête Onderzoek Vaargedrag IJsselmeergebied & Waddenzee, Waterrecreatie Advies, febr. 2003

de Noordzee zijn. De geulgebonden vaart bestaat uit veelal dieper stekende vaartuigen, die daardoor zijn aangewezen op de diepere geulen. Binnen deze groep bevinden zich bezitters van kielboten, die naar 'de overkant' varen en vervolgens de vakantie doorbrengen in één en dezelfde haven, of juist gaan eilandhoppen. De geulgebonden vaart beslaat 80% van de totale groep vaarrecreanten¹⁴.

Wadvaarders met platbodems en kanovaarders verlaten het liefst de drukker bevaren noord-zuidgeulen en kiezen de oost-westgeulen, en varen deels buiten de boeien. Zodoende doorkruisen ze de toeristisch gezien rustiger en meer afgelegen delen van de Waddenzee voor nog meer natuur- en landschapsbeleving. Bij gunstig tij en –weersomstandigheden wordt geankerd of drooggevallen en gerecreëerd op of rond de boten.

Het is dus noodzakelijk maatregelen en activiteiten toe te spitsen op doelgroep, plaats en tijd.

De Chartervaart

Een afzonderlijke categorie is de chartervaart. Het gaat om commercieel geëxploiteerde boten waarop groepen mensen inschepen en over de Waddenzee varen. De chartervloot ligt aan speciaal aangelegde voorzieningen of in de voormalige vissers- en vrachthavens. Daarnaast kunnen charterschepen ook droogvallend overnachten op het wad. De afgelopen jaren daalden de groepsarrangementen¹⁵.

Bij de chartervaart speelt de ligplaatsenproblematiek minder een rol. Wel kan de chartervaart net als de andere recreatievaart leiden tot verstoringen, bijvoorbeeld als er te weinig rekening wordt gehouden met de verstoringgevoeligheid op het wad en de uiteinden van de eilanden, als de opvarenden niet goed zijn geïnstrueerd, of als er te weinig toezicht is.

Overige recreatievaarders

Daarnaast zijn er nog andere wadrecreanten, onder wie kanovaarders, surfers en kitesurfers, sportvissers en rondvaartboten. Hierover zijn nauwelijks of geen gegevens.

2.2 Maatschappelijke ontwikkelingen en trends

Wensen uitbreiding opvangcapaciteit

Op de eilanden bestaan wensen om de capaciteit voor opvang van passanten uit te breiden:

	Texel	Vlieland	Terschelling	Ameland	Schiern.	Totaal
Passantenplaatsen 2006	250	225 <i>(243 na uitvoering herinrichting)</i>	350	110	108	1043 (1061 na realisatie herinrichting Vlieland)
Gewenst 2010	350	350	450	180	200	1530

Een aantal kusthavens koestert gelijksoortige wensen. De uitbreidingen Lauwersoog (70 plaatsen) en Waddenhaven Den Oever (150 plaatsen) zijn al meegenomen in de kwantitatieve benadering van de PKB (4600 ligplaatsen)¹⁶. In Den Helder is een plan in ontwikkeling om een gedeelte van het Marinebassin van de Oude Rijkswerf Willemsoord in te richten voor de opvang van 150-250 passanten¹⁷; de MER-procedure hiervoor loopt

¹⁴ Onderzoek vaargedrag IJsselmeergebied & Waddenzee, Waterrecreatie Advies, febr.2003

¹⁵ Mondelinge informatie directeur Zeilvaart Enkhuizen

¹⁶ Memo min. VROM, actualisatie maximum, febr.2006

¹⁷ Startnotitie MER jachthaven Oude Rijkswerf Willemsoord

Trends

Enkele maatschappelijke ontwikkelingen zijn relevant:

- (Zeil)jachten worden steeds groter en luxer door de groei van de welvaart, de vergrijzing van de bevolking, de afnemende grootte van de huishoudens en de toenemende mobiliteit van de bevolking.
- Door de toegenomen welvaart groeit de pleziervaart op zee, zowel wat betreft particulieren als bedrijfsmatige exploitatie. En omdat schepen steeds zeewaardiger worden stijgt het aantal zeilers dat de Noordzee optrekt, evenals het aantal buitenlandse schepen dat een bezoek brengt aan Nederland¹⁸.
- In de komende jaren is nog steeds een toename te verwachten van het aantal ligplaatsen en boten in een brongebied als het IJsselmeer. Er liggen nog plannen voor het IJsselmeer en Randmerengebied voor zo'n 10-12 duizend ligplaatsen tot 2030. Als die plannen inderdaad doorgaan zal het aantal boten naar verwachting stijgen van 35.000 naar 42.000 in 2030¹⁹. Dit heeft invloed op het aantal schepen dat de Waddenzee optrekt.
- Veel platbodems ontdekken het Duitse wad, waar het rustiger varen is dan op het Nederlandse wad. Dat leidt tot meer vaarbewegingen in de oostelijke Waddenzee.
- Uit verschillende onderzoeken blijkt dat meer dan 80% van de recreatieschippers de veertig jaar is gepasseerd en dat de gemiddelde leeftijd gestaag stijgt. Op termijn zal een deel van deze groep misschien overstappen van een zeiljacht naar een motorboot en kiezen voor een ander vaargebied. Vergrijzing kan ook leiden tot meer vaarbewegingen buiten het hoogseizoen en meer ligdagen in jachthavens.
- Hoewel het aantal jongeren dat een zeilopleiding volgt jaarlijks toeneemt, zal door 'ontgroening' en concurrentie met andere vrijetijdsbestedingen voor de jeugd de aanwas van jonge vaarrecreanten op het wad naar verwachting beperkt blijven.
- Door nieuwe technische snufjes wordt het wad steeds beter bereikbaar. Het wordt ook makkelijker om op het wad te verblijven.
- Er is een trend naar minder vaardagen per boot. Het aantal passantenvaarbewegingen in het IJsselmeergebied neemt af²⁰.
- Het aantal zeekanoërs die overnachten op zandbanken en eilandpunten, groeit. Dit sluit aan bij de algemene trend van beleving.

Samenvattend kan worden gesteld dat het aantal boten op het wad in de afgelopen twee decennia weliswaar is verdubbeld, maar dat het aantal sluispassages en overnachtingen de laatste jaren stabiliseert.

Een eventuele verdere toename van het aantal schepen in brongebieden als bijvoorbeeld het IJsselmeer zal deels worden gecompenseerd door een veranderend vaargedrag als gevolg van vergrijzing, grotere boten met meer techniek aan boord en minder vaardagen per boot.

2.3 Communicatie en kennis

De recreatievaart op de Waddenzee is bij uitstek een manier om natuur en landschap te beleven en draagt zo bij aan een groter draagvlak voor de bescherming en behoud van de waarden van het Waddenzeegebied. Veel recreatieorganisaties hebben de "Afsprakennotitie droogvallen" ondertekend, terwijl ze de bijbehorende Erecode ondersteunen en uitdragen. Daaruit blijkt hun grote betrokkenheid bij het wel en wee van de Waddenzee en tegelijkertijd weerspiegelt die opstelling het besef dat mogelijke verstoring door hun aanwezigheid moet worden voorkomen.

¹⁸ Onderzoek Vaargedrag IJsselmeergebied & Waddenzee, Waterrecreatie Advies, febr.20032003

¹⁹ Ontwikkeling watersport IJsselmeergebied 2006, Waterrecreatie Advies, febr. 2007

²⁰ Ontwikkeling watersport IJsselmeergebied 2006, Waterrecreatie Advies, febr. 2007

Ook acties vanuit de jachthavens ondersteunen dat. Anno 2007 voeren de jachthavens van Texel, Terschelling en die van de Koninklijke Marine Jacht Club in Den Helder de Blauwe Vlag²¹, een internationale milieuonderscheiding die jaarlijks wordt toegekend aan jachthavens die hebben aangetoond aan diverse kwaliteitseisen te voldoen en schoon en veilig te zijn. Elke boot kan het Blauwe Vaantje krijgen. Voorwaarde is dat de eigenaar een overeenkomst ondertekent om de Internationale Milieu Gedragscode voor houders van het Blauwe Vaantje na te leven. Watersporters die het individuele Blauwe Vaantje mogen voeren, zijn geregistreerd bij de Internationale Blauwe Vlag Campagne.

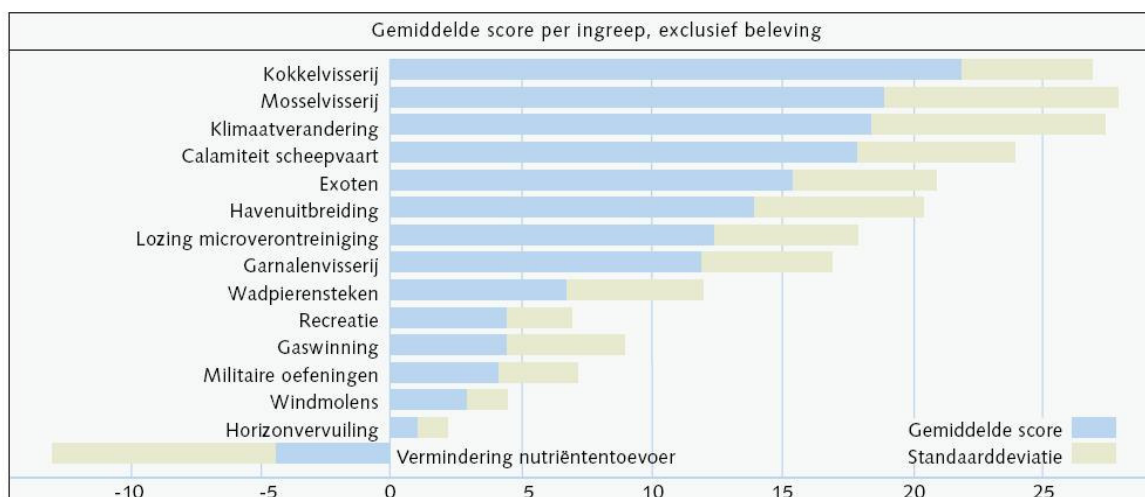
Echter, niet alle recreatievaarders op de Waddenzee hebben voldoende inzicht en kennis om verantwoord op de Waddenzee te verblijven. En bovendien: hoe benader je de nieuwe recreanten?

Op een aantal punten ontbreekt de relevante kennis en is verder onderzoek dan wel monitoring nodig:

- Het aantal schepen zal in de nabije toekomst verder toenemen. Op termijn stabiliseert het aantal vaarbewegingen misschien als het vaargedrag verandert door vergrijzing, grotere boten en minder vaardagen per boot. De vraag is welk effect dat heeft op de vaarpatronen van de verschillende groepen die op de Waddenzee actief zijn (keuze van gebieden, activiteiten en seizoenen) en hoe dit vervolgens de ecologie beïnvloedt (wat betreft onderscheiden soorten en in verschillende gebieden).
- Dit onderstreept de behoefte aan voortgaande gecoördineerde monitoring van het vaargedrag van de recreatievaart op de Waddenzee. Ook van belang is nader onderzoek naar de mogelijkheden van beheersing- en sturingsmogelijkheden van recreatiestromen.
- Het opstellen van een integraal beleid voor recreatie en toerisme in het Waddengebied vraagt om een brede analyse. De Raad voor de Wadden werkt dit uit in het advies dat in 2008 wordt uitgebracht aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal.
- De stimulering van watersport op het IJsselmeer heeft ook voor de Waddenzee gevolgen. Het IJsselmeer is immers een belangrijk brongebied voor schepen op de Waddenzee. Het aantal schepen dat door de sluisen van Den Oever en Kornwerderzand gaat neemt nu al toe. De geplande forse uitbreiding van het aantal ligplaatsen in het IJsselmeer zal dat effect naar verwachting versterken. Veel van deze schepen gaan naar de Waddeneilanden, of steken door naar de Noordzee. Doordat ze vooral door de betonde vaargeulen varen, lijkt het waarschijnlijk dat die toename niet voor veel extra druk op de kwetsbare gedeelten van de Waddenzee zal leiden. Toch is het zeker zinnig nader onderzoek te doen naar de effecten die deze capaciteitsuitbreiding in het IJsselmeer zou kunnen hebben op de Waddenzee.
- In het rapport van de commissie-Meijer²² is een methodiek weergegeven, waarmee de ingrepen in de Waddenzee worden gerangschikt op grond van hun invloed. Een groep van 25 vooraanstaande waddenexperts heeft deze methodiek voor het eerst toegepast en de ingrepen gescoord op gedefinieerde menselijke activiteiten waarvan de effecten op het ecosysteem zijn beschreven. Van belang zijn niet alleen de gevolgen per ingreep en de rangorde qua effecten, maar zeker ook de som van die effecten.

²¹ Website ANWB, havens Blauwe Vlag 2007

²² Uit 2004

Tabel 2.2: mate van verstoring per activiteit

Uit deze tabel blijkt dat er geen eenduidige oplossingen zijn om verstoring in de Waddenzee tegen te gaan. Onduidelijk is nog wat het aandeel van de vaarrecreatie is op het totaal van de verstoringen van het ecosysteem Wadden en hoe groot de invloed van de vaarrecreatie is bij cumulatie van effecten, bijvoorbeeld als vaarrecreanten ook droogvallende kwelders en platen betreden (zie ook 4.2). Hoewel de impact van de vaarrecreatie op het systeem relatief klein is, zijn er voldoende mogelijkheden om beter met de verstoringgevoeligheid van het wad om te gaan.

2.4 Handhaving

In de afgelopen jaren hebben zich vormen van beleid, bestuur en beheer ontwikkeld die destijds adequaat waren, maar niet meer volstaan voor de komende decennia. In de huidige beleidscyclus lopen strategiebepaling, belevingsvorming, bestuur en beheer, monitoring en handhaving sterk door elkaar heen. Zij zijn bovendien versnipperd over een groot aantal departementen en instanties. Geen van deze heeft doorzettingsmacht, dat wil zeggen de bevoegdheid om beslissingen te nemen in complexe vraagstukken die acuut een antwoord vragen. Vele kennen slechts trage besluitvormingsprocessen.

Soms is de status van gebieden en handelingen duidelijk (NB-wet), soms erg gefragmenteerd. Daarnaast ontbreekt er een eenduidige opvatting over wat er onder verstoring moet worden verstaan.

2.5 Relatie met andere beleidstrajecten en het Beheer en Ontwikkelingsplan (B&O plan), evaluatie en monitoring

Tegelijk met het maken van het convenant start een aantal belangrijke beleidstrajecten zoals:

- Natura 2000
- Kader Richtlijn Water (KRW)
- Beheer- & Ontwikkelingsplan (B&O-plan)

In deze drie trajecten wordt beleid uitgewerkt voor de Waddenzee, waarbij ook de vaarrecreatie aan de orde komt.

De uitkomsten van deze drie trajecten zullen ook voortschrijdend inzicht opleveren voor dit convenant. Daardoor zullen aanpassingen noodzakelijk zijn. Uitgangspunt is dat deze inzichten worden opgenomen in het convenant. Daartoe wordt besloten het convenant begin 2010 te herijken om de uitkomsten van de andere beleidstrajecten op te nemen.

Verwacht wordt dat:

- Natura 2000 het onderdeel verstoring (zeehonden, vogels) in relatie tot vergunningplicht wordt uitgewerkt.
- de KRW handvatten zal geven voor verbetering van de waterkwaliteit in verhouding tot milieueffecten van vaarrecreatie (verven, vuil water, afval, brandstof).
- het B&O-plan in de breedte het gewenste eindbeeld voor de Waddenzee, zoals genoemd in de PKB, verder uitwerkt – ook voor recreatie. Daarbij zal de behoefte aan meer zicht op de effecten van de directe en indirecte effecten van de verstoring op de natuur zeker een rol spelen.

Bij het tot stand komen van het B&O-plan wordt het convenant hier in ondergebracht. Het convenant blijft in ieder geval tot 2012 als herkenbare eenheid in het B&O plan aanwezig. In 2010 zijn naar verwachting ook de haveninrichtingsplannen klaar. Dan is er een totaaloverzicht van wat er per haven moet gebeuren om die veilig en duurzaam te krijgen en welke capaciteit adequaat is. Eventuele uitbreiding van de capaciteit is hier een onderdeel van. In 2010 zal hierover een beslissing worden genomen.

Evaluatie en monitoring

Begin 2012 wordt het integrale convenant geëvalueerd. Het gaat dan om:

- de voortgang van het uitvoeringsprogramma
- meer inzicht over de effecten van het convenant in de Waddenzee zelf.

Hiertoe wordt een actie ingezet, die in het uitvoeringsprogramma is te vinden als activiteit 1. De monitoring van de uitvoering van het programma is een taak van de programmamanager, die hierover jaarlijks rapporteert aan het RCW.

Voor het monitoren van de effecten van het convenant heeft het Ministerie van LNV de onderzoeksinstelling IMARES gevraagd een systeem te ontwerpen. Dat komt begin 2008 gereed. Dan wordt ook gemeten t.b.v. de 0-meting in 2008. Het systeem wordt zo opgezet dat de verschillende partijen een rol zullen spelen bij het feitelijke waarnemen. Dat spaart kosten en zorgt voor betrokkenheid.

De monitoring levert ook informatie over onderdelen van het convenant waarvoor nog onvoldoende data voor een passende beoordeling beschikbaar zijn.

Naar aanleiding van de evaluatie wordt beoordeeld of het convenant werkt. Dit in de context van de politieke afweging uit de PKB. Voldoet het convenant aan de verwachting dat een integrale kwalitatieve benadering ook politiek en bestuurlijk effectief is?

Afhankelijk van de evaluatie wordt beoordeeld of een wijziging van de in het convenant vastgelegde koers nodig is.

3. De vaarrecreatie straks

Naar een integrale kwalitatieve beheersing van de vaarrecreatie op de Waddenzee

3.1 Gekozen benadering

'Zo smal als mogelijk en zo breed als nodig', dat was het motto bij het opstellen van dit convenant. Op landelijk en regionaal niveau is gepleit voor een integrale benadering in plaats van een strikte begrenzing van het aantal ligplaatsen in de havens rond de Waddenzee. Bij die integrale benadering gaat het om een veelheid van instrumenten om de recreatievaart in goede banen te leiden. Daarbij is maatwerk geboden!

Het rijk vraagt om een convenant dat werkt in de praktijk. Daarom is besloten om de belangengroeperingen te benaderen voor de medeondertekening van het convenant. Zij zijn betrokken bij de vormgeving en implementatie van de activiteiten die in 2008 in gang worden gezet. Hiermee reikt het convenant verder dan in de PKB is gesteld. Daar was immers sprake van een convenant tussen overheden.

3.2 Naar een integrale beheersing

In 2.1 en 2.2 is gesteld dat het karakter van de recreatievaart verandert. Dat heeft belangrijke gevolgen:

- de eisen aan ligplaatsen in de havens veranderen.
- de havens moeten verder worden ontwikkeld om uit oogpunt van mens en milieu voldoende veiligheid te bieden en om het overnachten in de haven aantrekkelijker te maken.
- de verhouding tussen het aantal vaarbewegingen in de vaargeul en de wadvaart verandert. Door de technische ontwikkelingen wordt het varen en verblijven op het wad steeds gemakkelijker.
- verwacht wordt dat het aantal vaarrecreanten in de kwetsbare gebieden op termijn stabiliseert. Uit gegevens over het aantal sluispassages blijkt dat er vooral een toename is vanuit het IJsselmeer en Harlingen. Dat duidt op meer verkeer door de betonde vaargeulen.
- de belasting door de chartervaart zal naar verwachting gelijk blijven.
- door een trend als beleving/ adventure stijgt het aantal zeekanoërs, die al of niet op het wad overnachten.

De plaats en de tijd van het verblijf op het wad bepalen wat wel en niet verantwoord is, gezien de verschillen in natuurwaarden. Dat vraagt om een breed gedragen pakket van maatregelen die zijn afgestemd op doelgroepen, plaats en seizoenen, en die samen zorgen voor de ecologische inpasbaarheid, duurzaamheid en beheersbaarheid van de vaarrecreatie op de Waddenzee.

3.3 Communicatie, educatie & voorlichting en kennis

Uit 2.3. blijkt dat er goede kansen zijn om het gedrag van de wadrecreanten gunstig te beïnvloeden. De meeste gebruikers zijn van goede wil en geneigd om de waarden van het gebied te respecteren. Daarnaast zijn er kansen om door het inzetten van kennis en gastheerschap de bekendheid van het wad verder uit te dragen, ook bij kortstondige bezoeken van het wad.

3.4 Handhaving

Gewenst vaargedrag moet worden beloond met gastvrijheid. Strakke handhaving is nodig voor mensen die moedwillig verstoring veroorzaken. Deze kleine groep vaarrecreanten moet effectief worden bestraft. In 2.4 is aangegeven dat daarvoor verbetering van de handhavingpraktijk nodig is. Dat kan door intensivering van controle en handhaving, verbetering van de wetgeving, betere melding en een eenduidig begrip van wat ongewenst is.

3.5 Relatie met andere beleidstrajecten

Logischerwijs zou het Convenant Vaarrecreatie kunnen voortkomen uit andere beleidstrajecten. Het gaat in die trajecten immers om wetgeving binnen (inter-)nationale kaders, waarbij het convenant een 'regionale' gedragsafspraken is. Door de PKB is het echter noodzakelijk om al in 2007 met het convenant te komen.

Er is voor gekozen om het convenant af te stemmen op de huidige kennis uit de andere beleidstrajecten en na afronding van die trajecten aan de hand van een tussentijdse evaluatie te besluiten of aanpassingen wenselijk zijn.

Er wordt gewerkt aan het opstellen van een integraal beleid voor recreatie en toerisme op de Waddenzee, met oog voor verschillende typen recreanten in het gebied en voor differentiatie naar tijd en plaats. Dat vindt plaats binnen het Beheer- & Ontwikkelingsplan. Dit convenant geeft de afspraken weer voor het onderdeel vaarrecreatie. Ze worden geïmplementeerd in het B&O-plan en/of de beheerplannen Natura 2000.

De monitoring wordt onderdeel van de integrale monitoring vanuit het B&O-plan.

4. De integrale kwalitatieve beheersing in uitvoering

Dit hoofdstuk onderbouwt de voorkeur voor een integrale kwalitatieve beheersing van de vaarrecreatie op de Waddenzee. Uit de voorafgaande hoofdstukken zijn die onderdelen gehaald die én perspectiefrijk zijn én binnen het kader van een convenant kunnen worden geregeld. Al deze onderdelen leiden tot conclusies die vragen om actie. Deze acties worden in het uitvoeringsprogramma uitgewerkt.

4.1 De kwaliteit van het Waddengebied

Het Waddengebied is niet alleen het grootste natuurgebied van Nederland en Europa, maar heeft ook mondiale betekenis voor allerlei vogelsoorten. De waddennatuur is uniek doordat water, bodem en lucht relatief schoon zijn, door het samenspel van zee en wind en de natuurlijke processen van materiaalafzetting. Hierdoor is in de loop der eeuwen een dynamisch, grootschalig, open getijden- en kustlandschap ontstaan, met oude en jonge stadia van landschapselementen en afwisseling van verschillende milieuomstandigheden. Vele soorten vinden hier condities die bijna nergens anders op aarde aanwezig zijn: strandvlakten met schelpenbanken, zoute kwelders, natte duinvalleien en periodiek droogvallende zand- en slibvlaktes. Voor 10 tot 12 miljoen vogels, verdeeld over ongeveer veertig soorten, zijn de Wadden van levensbelang, als rustpunt op hun trekroute of als broedgebied. Maar ook voor zoogdieren en paaiende vissen vervullen de Wadden een bijzondere rol.

Overigens is er een duidelijk verschil in karakter tussen de oostelijke en westelijke Waddenzee, waarbij de lijn Midsland (Terschelling) – Zwarte Haan (Fryslân) de globale grens vormt. De westelijke Waddenzee is groter en dieper, en heeft ook diepere (vaar)geulen dan het oostelijke deel. Het Eemsmondgebied sluit qua karakter aan bij het westelijke Waddengebied. Het oostelijke, ondiepe deel van de Waddenzee bestaat uit deelgebieden, zoals overwegend slikkige platen waar getij en stroming 'rustiger' zijn. Hier ligt het merendeel van de gebieden die ter bescherming van flora en fauna het hele jaar of een deel daarvan gesloten zijn voor alle menselijke activiteiten (Rottummerplaat/Rottummeroog). Dat gebeurt op grond van de Natuurbeschermingswet. Die gebieden beslaan circa 10% van het Waddengebied, de grenzen ervan worden jaarlijks geactualiseerd.

4.2 Verstoring natuur

Het is al eerder gezegd: varen op de Waddenzee is een belevenis. Zaken als het getij en de Waddennatuur maken varen over de Waddenzee wezenlijk anders dan varen op het binnenwater. Dat aspect geeft het varen dan ook extra toeristisch-recreatieve kwaliteit. Varen past in principe dan ook bij duurzaam recreatief medegebruik van de Waddenzee, maar het vergt wel respect en zorg voor de natuur: de vaarrecreant moet steeds rekening houden met de situatie, qua tij(d) en kwetsbaarheid van het gebied waar hij zich bevindt. Verstoring moet worden verminderd en voorkomen.

Verstoring, wat is dat?

Waar hebben we het eigenlijk over als we spreken van verstoring? Een veel gebruikte definitie is: "Verstoring is het vertonen van afwijking van het natuurlijke gedrag op dat moment". In de praktijk wordt het opvliegen van vogels gehanteerd als een criterium voor verstoring.

In werkelijkheid is de situatie veel gecompliceerder. Opvliegen is een vorm van vluchtgedrag, waarbij vooraf en achteraf een aantal fysiologische en gedragsveranderingen plaatsvinden die uiteindelijk de conditie van de dieren negatief beïnvloeden. Het waarnemen hiervan en vooral het vaststellen van de

gevolgen op korte en lange termijn is zeer complex en vergt langdurig gespecialiseerd onderzoek.

Inzicht ontbreekt in de werkelijke effecten van verstoring door vaarrecreatie op de populaties van fauna in het licht van de instandhoudingdoelstellingen. Zo weet men van enkele vogelsoorten op welke afstand ze opvliegen. Maar fundamenteel onderzoek over de vraag wat dat, in relatie tot de mate van verstoring (1x per dag of 10 x per dag), betekent voor hun foerageren en voortplanting, is nog verre van duidelijk.

4.2.1 Verstoring vogels

De belangrijkste functies van het Waddengebied voor vogels zijn:

- broedgebied
- voedselgebied
- rustgebied
- ruigebied

Als vogels hun broedgebied kiezen is voldoende rust een belangrijk criterium. Vooral koloniebroeders zoals sterns en lepelaars zijn al in de vestigingsfase zeer kritisch. Een geringe mate van betreding maakt gebieden al ongeschikt als vestigingsplaats.

Verstoring tijdens het broeden veroorzaakt stress en verhoogt het energiegebruik van de oudervogels. Voor broedende eidereendvrouwtjes kan dat fataal zijn. Daarnaast is er een grote kans op predatie van eieren en jongen, en een verminderde energieopname van de opgroeiende vogels.

Kwetsbare broedgebieden zijn kwelders en aangrenzende duinen, hooggelegen strandvlaktes en schelpenbanken.

Voor de trekvogels en steltlopers die de Wadden bezoeken zijn twee perioden cruciaal: het voorjaar (april en mei) en het najaar (half juli tot half september). Ze broeden veelal in de Arctische gebieden en overwinteren in Afrika. Tussen de bedrijven door gebruiken ze het wad als voedselgrond en slaapplek. Elke verstoring in de tijd die ze nodig hebben om te slapen en eten te zoeken schaadt de opbouw van de vetreserves voor hun lange vlucht van de Arctische gebieden in het noorden van Europa naar Afrika en vice versa. Dat vermindert hun overlevingskans.

Standvogels als bergeend en eidereend zijn erg kwetsbaar in de broedtijd en de ruitijd. Verstoring op voedselgronden leidt tot tijd- en energieverlies bij de voedselzoekende ouders en vergroot de kans op predatie van de jongen.

Eenden ruien hun slagpennen allemaal tegelijk, waardoor ze enkele weken niet kunnen opvliegen. Om te ruien zoeken ze voedselrijke en rustige plekken op. Hier kunnen zich grote groepen vogels samentrekken. Ruiplaatsen zijn te vinden op rustige delen van het wad, langs de randen van kwelders en op sommige dijken en strekdammen.

Conclusie/aanpak

- *Een middel om directe verstoring van vogels te voorkomen is het afsluiten van bepaalde gebieden in bepaalde perioden. Als dat nodig is voor gunstige broedresultaten kan de sluiting van bepaalde broedgebieden worden aangepast bij wijze van beheermaatregel.*
- *Broedgebieden, foerageergebieden en rust- en ruigebieden zoals hoogwatervluchtplaatsen of bij hoogwater droogblijvende platen, worden ontzien of zonodig gevrijwaard van recreatief gebruik gedurende een deel van het jaar of het gehele jaar (met inzet van artikel 20 van de NB-wet).*

- *Er komt een onderzoeksvoorstel over de relatie tussen de verstoring door vaarrecreatie en de instandhoudingdoelstellingen van het ecosysteem Wadden. Daar wordt externe financiering voor gezocht.*

4.2.2 Verstoring zeehonden

De Waddenzee is een belangrijk gebied voor zeezoogdieren als de gewone en grijze zeehond. De belangrijkste functies van het Waddengebied zijn:

- kraamgebied (grijze zeehond/gewone zeehond in de zomer)
- rustgebied (randen van zandbanken langs dieper water)
- voedselgebied

Vooral in de zoogperiode en de rustperiode zijn de zeehonden kwetsbaar. Betreding van zeehondenligplekken heeft ernstige gevolgen en kan bijvoorbeeld "huilers" opleveren. Ook schepen die te dicht langs ligplaatsen van zeehonden met jongen varen of in hun nabijheid droogvallen, kunnen verstrend werken.

Conclusie/aanpak

- *Zeehonden zijn op verschillende tijden en plaatsen kwetsbaar. De zeehonden kan extra bescherming worden geboden op basis van artikel 20 van de NB-wet.*

4.2.3 Bescherming zeegrasvelden

In het Waddengebied zijn op zeer beperkte schaal nog zeegrasvelden aanwezig. Deze velden zijn een belangrijke biotoop voor allerlei ander waddenleven en tevens voedselbron voor vogels. Beroering van deze vegetaties door kiel, schip of mens die mechanische of andere beschadiging veroorzaakt, moet worden tegengegaan. Zeegrasvelden zijn momenteel niet beschermd door de toegang van deze gebieden te beperken op grond van artikel 20 van de NB-wet.

Conclusie/aanpak

In het kader van het beheerplan Natura 2000 moet worden onderzocht of zeegrasgebieden kunnen worden beschermd op basis van artikel 20 van de NB-wet.

4.3 Aanpak beheersing recreatievaart

In het hoogseizoen varen bij mooi weer dagelijks meer dan 2000 schepen op het wad²³. In het laagseizoen zijn dat er aanmerkelijk minder. De vaarbewegingen zijn niet alleen onder te verdelen naar gebied (westelijke Waddenzee en Eemsmond, en oostelijke Waddenzee) maar ook naar categorieën vaarders.

4.3.1 Geulgebonden vaart

Van de op het wad varende zeil- en motorboten volgt 80% de vaargeulen of de hoofdvaarroutes tussen de wadplaten door van vastelandskust naar de eilanden of rechtstreeks naar de Noordzee. Deze vaart speelt zich af op de westelijke Waddenzee, de Eemsmond en de vaargeul Lauwersoog-Noordzee. De geulgebonden vaart veroorzaakt nauwelijks of geen verstoring, mits ze voldoende afstand houdt van rustplaatsen van zeehonden (bijvoorbeeld de Richel), er met gepaste snelheid wordt gevaren en geen geluidshinder wordt veroorzaakt. Rijkswaterstaat is primair verantwoordelijk voor een juiste en doeltreffende markering van de vaargeulen in de Waddenzee, inclusief de zogenaamde "natuurbetonning" in de vorm van staken en sprieten.

Zo'n 70% van alle geulgebonden recreatievaartschepen ligt één of meerdere dagen in een van de passantenhavens van Terschelling, Texel en Vlieland, zodat de opvarenden de gelegenheid

hebben op het eiland te fietsen, te wandelen en van de natuur te genieten. Favoriete havenplaats aan de wal is Harlingen. Pakweg de helft van de geulgebonden vaarders geeft aan wel eens buiten de havens in en buiten de geul²⁴ te ankeren, als de passantenhavens vol zijn. Er is dan, afhankelijk van de plek waar geankerd wordt, een verstoringrisico als de bemanning met een bijboot naar de wal gaat.

Conclusie

- *Door een juiste en doeltreffende markering wordt niet alleen de nautische veiligheid op het Wad geborgd, maar 80% van de recreatievaart wordt gereguleerd als het gaat om verstoring.*
- *De schippers van de geulgebonden vaart worden bij het varen en ankeren geacht de gedragscode "Verantwoord varen op het Wad" te hanteren.*

4.3.2 Wadvaart

Dan is er nog de categorie wadvaarders die het liefst de drukkere geulen verlaat om buiten de boeien en over ondiepe platen te varen. Ze doen dat in platbodems, kleine motorboten, een zeer kleine categorie (8%)²⁵ van de scherpe jachten (met een ophaalbaar midzwaard/ hefkiel, dubbele kiel/ kimkiel of een diepgang minder dan 1.20 m) en catamarans en trimarans. Vaak blijft het niet bij varen, want een deel van de wadvaarders doet aan ankeren, droogvallen, vissen, wadlopen of mosselrapen.

Bij het wadvaren kunnen vier fases worden onderscheiden:

- varen in geulen, (noord-zuid/ oost-west)
- varen buiten de geulen over ondergelopen platen en wantijen
- ankeren en droogvallen
- activiteiten vanaf droogvallende boten

Er bestaat onduidelijkheid in de bestaande regelgeving, die is verwoord in de aanwijzing Staatsmonument Waddenzee II (1993) en de gemeentelijke verordening Waddenzeegebied (1991) wat betreft het voorkomen van ernstige verstoringen en het voorkomen van excessen bij het droogvallen en ankeren binnen 200 meter aan weerszijden van de betonde of bebakende geul.

Vandaar de gedragscode "Verantwoord gedrag op het Wad/ Wad ik heb je lief". Die is op 4 juni 2003 ingegaan voor een proefperiode van vier jaar. De gedragscode is een initiatief van onder andere de vereniging van Wadvaarders, de Noord-Nederlandse Watersport Bond (rechtsopvolger is het Watersportverbond), de Vereniging voor Beroepschartervaart (BBZ) en de voormalige stuurgroep Waddenprovincies met betrokken gemeenten en het ministerie van LNV als wetgevers. De bedoeling was om te komen tot een verduidelijking van de begrippen 'verstoring' en 'exces' in de bestaande regelgeving. Als de proef slaagt kunnen die verduidelijkingen worden overgenomen in de wet- en regelgeving.

Wie zich gedraagt conform deze gedragscode, mag in principe in het hele Nederlandse Waddengebied droogvallen of ankeren, met uitzondering van de defensiegebieden en de gebieden die zijn afgesloten op basis van artikel 20 van de NB-wet.

Op basis van de evaluatie van de "Afsprakennotitie droogvallen" heeft het RCW op 4 juni 2007 besloten de looptijd van de afsprakennotitie en de daaraan gekoppelde Erecode "Wad ik heb je lief" met vier jaar te verlengen. In het kader van beheerplan Natura 2000 wordt eventueel noodzakelijke nadere wetgeving uitgewerkt en worden de vereiste procedures doorlopen²⁶.

²⁴ Onderzoek vaargedrag IJsselmeergebied & Waddenzee, Waterrecreatie Advies, febr. 2003

²⁵ Zie 23

²⁶ Besluit RCW d.d. 04-06-2007

Droogvallers hebben een aantal favoriete droogvallocaties (afnemend qua gebruik), als Vlieland onder Oost, Schiermonnikoog rond de haven en oostpunt, Engelsmanplaat e.o., Ameland naast haven, Koffieboonenplaat, Friesche wad (Holwerd-Lauwersoog), Fransche gaatje/Richel, Ameland (rond het eiland), Groninger wad (Lauwersoog-Noordpolderzijl), Konwerderzand-Vliestroom, Simonszand, Rottumeroog, Rottumerplaat, Terschelling Groene Strand²⁷. De aantallen droogvallers op bepaalde plaatsen zijn afhankelijk van het weer en het seizoen. Er wordt per schip gemiddeld zeven dagen per jaar drooggevallen. De pieken liggen in het hoogseizoen²⁸. Op populaire droogvallocaties liggen bij goed weer dan meerdere schepen (2-6). Op de droogvallocaties nabij de dorpen, Vlieland onder Oost, Ameland naast haven, Terschelling Groene Strand en Schiermonnikoog rond de haven, zijn de aantallen groter (5-18)²⁹.

Hoewel er op basis van waarnemingen niet meteen een causaal verband is vast te stellen tussen droogvallen en afname van het aantal vogels, geeft een aantal locaties reden tot zorg. Dat zijn in eerste instantie de Boschplaat van Terschelling, de Oostpunt van Schiermonnikoog, hoogwatervluchtplaats Engelsmanplaat en de Richel. In mindere mate gaat het om het Posthuiswad (Vlieland) en de oostpunt van Ameland³⁰. Zelfs als men zich aan de gedragsregels houdt kunnen hier problemen ontstaan, onder andere wat betreft de concentraties broedende, voedselzoekende of rustende vogels.

In het kader van de gedragscode zijn vier jaar lang veel waarnemingen verricht rond verstoringen. De waarnemingen geven een beeld van de proef met de Erecode "Wad ik heb je lief".

Het aantal droogvallers is in deze vier jaar afgenomen (2003 was het topjaar).

Het aantal verstoringen is nagenoeg gelijk gebleven of zelfs enigszins afgenomen. Het blijkt dat het droogvallen op zich een beperkte invloed heeft op de omgeving zolang de opvarenden aan boord of in de directe omgeving van het schip blijven. Heel anders wordt de situatie als vanaf droogvallende schepen activiteiten in de ruime omgeving worden ontplooid. De oppervlakte wad die dan wordt beïnvloed is afhankelijk van de duur van de activiteit en van de functie die het gebied op dat moment voor de aanwezige dieren vervult. Vooral loslopende honden veroorzaken verstoringen. Zo kan een wandeling van twee uur op de Boschplaat er toe leiden dat de grote wadvogelsoorten opvliegen en wegblijven op wel 130 hectare zandplaat. Na kort opeenvolgende verstoringen kan een gebied langdurig worden gemeden door de betreffende soort.

Conclusie/aanpak

- De Erecode "Wad ik heb je lief" wordt met vier jaar verlengd.

- Zonodig worden in de periode van totstandkoming van het beheerplan Natura 2000 voor de gebieden Boschplaat, Oostpunt van Schiermonnikoog, Engelsmanplaat en de Richel nadere afspraken gemaakt voor het droogvallen.

- In het kader van de communicatie wordt nagegaan of, naast de vermelding van de gedragscode op de Hydrografische kaarten van de Waddenzee en de afgesloten gebieden ex artikel 20 NB-wet, ook via andere technologieën (bijvoorbeeld IGPS) informatie en educatie kan worden verstrekt over bijvoorbeeld de hoogwatervluchtplaatsen en rustplaatsen voor zeehonden, waardoor de herkenbaarheid groter wordt en er bij het kiezen van een droogvalplek rekening mee kan worden gehouden.

²⁷ Waarnemingen 2003-2006 Wadvaarders +BBZ, presentatie jaarvergadering Wadvaarders 2007

²⁸ Onderzoek vaargedrag IJsselmeergebied & Waddenzee. Waterrecreatie Advies febr. 2003

²⁹ Waarnemingen 2003-2006 Wadvaarders + BBZ, presentatie jaarvergadering Wadvaarders 2007

³⁰ Verslag overleg Wadvaarders-Terreinbeheerders te Assen, voorjaar 2007

4.3.3 Chartervaart/ bruine vloot

De chartervaart, ook wel bruine vloot genoemd, bestaat uit circa 375 commercieel geëxploiteerde schepen waarop groepen mensen zich kortere of langere tijd inschepen. Het vaargebied is hoofdzakelijk IJsselmeer/Markermeer en Waddenzee. 44% van het aantal vaardagen wordt doorgebracht op de Waddenzee. De gemiddelde verhuurperiode loopt van half april tot eind september. Favoriete bestemmingen zijn Terschelling, Vlieland en Texel. Harlingen volgt op een vierde plaats, nog voor de eilanden Schiermonnikoog en Ameland. Afgemeerd wordt in de havens voor de beroepsvaart.

Van de charterschepen valt circa 1/5 deel regelmatig droog op het Wad. In een gehouden enquête³¹ geven sommige schippers aan circa twintig dagen per jaar droog te vallen. Dat kan tot verstoringen leiden, als de opvarenden niet goed worden geïnstrueerd en de schipper er niet op toeziet dat er geen incidenten plaatsvinden. Extra risico op verstoring treedt op als meerdere boten bij elkaar liggen, bij grotere groepen en bij het uitwaaiëren over het wad. Overtredingen variëren van loslopende honden tot barbecueën op het wad.

Uit eerder genoemde waarnemingen van het droogvallen (4.3.2) blijkt dat er een verschuiving heeft plaatsgevonden van verstoringen door recreanten naar verstoring door de beroepsvaart als vissersschepen, werkschepen en rondvaartboten.

Conclusie
zie 4.3.2

4.3.4 Andere vaarrecreatie

Naast de drie bovengenoemde categorieën van vaarrecreatie kennen we nog enkele andere relevante vormen van varen op de Waddenzee.

- *Zeekanoërs*

Zeekanoërs peddelen (sinds 1930) met de stroom van het getij en varen meestal in kleine groepjes. Als ze bij een vereniging zijn aangesloten varen ze meestal onder leiding van een tochtleider in groepjes van 3 tot 12 personen.

Bij het varen op het wad onderwerpt men zich aan zelfgestelde gedragsregels. Het doel van de tocht wordt bepaald aan de hand van getij en weersomstandigheden. Voor tochten met grotere groepen worden de vaardoelen aangepast. De zeekanoërs communiceren via een handmarifoon.

Soms wordt er overnacht. Met grote groepen gebeurt dat op een kampeerterrein op een van de eilanden; kamperen in de havens is niet toegestaan. Sommige kanoroutes naar de kampeerterreinen gaan deels over de Noordzee. Dit leidt bij slecht weer tot onveilige situaties. Alhoewel kamperen op het Wad verboden is, bivakkeren soms kleine groepen, afhankelijk van de route, het weer en het getij, op een hoge plaat, vanuit de insteek van de droogvalregeling.

Er zijn drie commerciële bedrijven die 'adventure'-kanotochten organiseren voor groepen van vijftien tot twintig personen, al dan niet met overnachting op het wad.

Omdat de diepgang van een zeekajak minimaal is kan deze vrijwel overal komen en ook in kwetsbare gebieden varen. Daarbij zal een goede zeekanoër altijd rekening houden met de mogelijkheid dat hij 'verstoort'. Bij de waarnemingen in het kader van de gedragscode "Verantwoord varen" zijn er vooral verstoringen geconstateerd door het overnachten (onder andere op Rottummerplaat). De Nederlandse Kano Bond, de Toeristische Kanobond Nederland

³¹ Onderzoek vaargedrag IJsselmeergebied & Waddenzee, Waterrecreatie Advies, febr. 2003

en Stichting Peddel praat zijn medeondertekenaar van de afsprakennotitie "Verantwoord Droogvallen in de Waddenzee" en de gedragscode.

Conclusie

Het aanbod van verantwoorde overnachtingsmogelijkheden voor zeekanoërs moet worden verbeterd. Dat kan door de terreinbeheerder van het desbetreffende gedeelte van het Wad overnachtingsmogelijkheden bij havens (voor grotere groepen) te laten aangeven, zodat onnodige verstoring door overnachtingen op het wad wordt voorkomen. Tevens worden met de terreinbeheerders afspraken gemaakt over veilige routes, zodat de kanoërs met slechter weer niet via de Noordzee de kampeerterreinen hoeven te bereiken. Ook een goede voorlichting en gedrag conform de Erecode "Wad ik heb je lief" zijn van belang.

- *Sportvisserij- en rondvaartbedrijven*

Sportvisserij- en rondvaartbedrijven opereren voornamelijk met dagtochten vanuit vaste ligplaatsen in de waddenhavens. Vooral excursieboten kunnen verstoring veroorzaken, onder andere bij het droogvallen, bij het afzetten van grote groepen wadlopers en als ze onvoldoende afstand houden bij het 'zeehonden kijken'.

Sportvissersboten ankeren over het algemeen in ruim water en veroorzaken nauwelijks of geen verstoring.

Conclusie

De verantwoordelijkheid van de eigenaar van de rondvaartboten strekt zich ook uit tot het geven van informatie aan zijn klanten en het vermijden van verstoringgevoelige plekken.

4.4 Opvang vaarrecreatie in havens

In het hoogseizoen zijn er te weinig passantenplaatsen voor zowel jachten als charterschepen. Dit betekent dat de kwaliteit van het verblijf in (jacht)havens niet het niveau haalt dat de gemiddelde vaarrecreant vandaag de dag eist. Bovendien levert het 'op elkaar stapelen van schepen' gevaarlijke situaties op.

Als schippers van kielzeiljachten en motorboten een volle of drukke haven aantreffen, gaat ongeveer 1/3 deel van hen buitengaats voor anker als de weeromstandigheden dat toelaten. Dat heeft als risico dat jachten ankeren op plekken waar zij verstoring veroorzaken als ze met bijboten aan land gaan (bijvoorbeeld bij het Groene Strand Terschelling). Daarnaast kunnen zij de nautische veiligheid in gevaar brengen.

Meer dan de helft van de schepen vaart door of keert onverrichter zake terug.

Platbodems, multihulls en charterschepen vallen bij een volle haven droog of gaan voor de haven voor anker.

Het tekort aan passantenplaatsen en ankerplaatsen levert dus extra scheepsbewegingen op. Het risico op verstoring is overigens beperkt, omdat de natuurwaarden rond de waddenhavens vaak minder zijn.

De jachthavens op de Waddenzee hebben een belangrijke functie als vluchthaven. Het weer kan snel omslaan, met alle gevaren van dien. De havens moeten een veilig vluchtoord zijn, zeker ook omdat er bij slecht weer vaak geen alternatief is.

Conclusie

Zoals de Raad voor de Wadden constateerde: op basis van het huidige kennisniveau over verstoring en de huidige regelgeving is het verblijven in een passantenhaven de minst verstorende en bij voldoende capaciteit ook de veiligste optie.

De vraag is of een (jacht)haven helemaal moet worden aangepast aan een situatie die zich slechts enkele malen per jaar voordoet, of dat er ook andere mogelijkheden voor regulering moeten worden gezocht. De volgende regulerende maatregelen zijn mogelijk:

A. Capaciteit passantenhavens Waddenzee afstemmen op maatgevende dag

Het is niet realistisch om het aantal passantenplaatsen van de jachthavens aan de Waddenzee af te stemmen op de zes weken hoogseizoen, een periode waarin de drukte ook nog sterk afhankelijk is van het weer. Daarom is de maatgevende norm voor het minimum aantal ligboxen voor passanten het gemiddelde van de zeven drukste dagen buiten de top van de (gemiddeld) twintig drukste dagen in het hoogseizoen. Dit betekent dat op de twintig drukste dagen van het hoogseizoen de maatgevende havencapaciteit kan worden overschreden zonder dat er sprake is van een structureel tekort van passantenplaatsen³². Buffercapaciteit wordt dan benut en extra (nood)opvang moet zijn geregeld, waarbij de veiligheid in redelijkheid is gewaarborgd.

De maatgevende capaciteit is een belangrijk hulpmiddel om inzichtelijk te maken of de haven voldoende ruimte biedt om in de regel het ongewenst droogvallen nabij de haven tegen te gaan. In sommige havens kan daar uitbreiding van het aantal passantenplekken voor nodig zijn.

Bij het bepalen van de maatgevende havencapaciteit en de ruimte hiervoor gaat het niet alleen om de seizoensdrukke, maar ook om maatschappelijke en recreatieve ontwikkelingen. Het herinrichtingsplan en havenbeheerplan vragen om een duurzame opzet, die voldoet aan hoge veiligheids-, milieu- en verblijfskwaliteitseisen. Uitgangspunt hierbij is dat alle havens in de toekomst een Blauwe vlag voeren. De blauwe vlag garandeert dat ook een milieubewuste haven ontstaat waar bijvoorbeeld de vuilwateropvang goed is geregeld. De in 2000 ingerichte haven van Oudeschild kan als voorbeeld dienen.

Conclusie

Op korte termijn moet per passantenhaven grenzend aan de Waddenzee de maatgevende capaciteit worden bepaald.³³ Aan de hand daarvan zullen per haven een herinrichtingsplan en havenbeheersplan worden gemaakt. Beide hebben een duurzame opzet en beantwoorden aan hoge veiligheids-, milieu- en verblijfskwaliteitseisen. In de haveninrichtingsplannen wordt ook aandacht besteed aan mogelijk permanent gebruik van passantenplaatsen.

B. Buffercapaciteit/noodopvang passantenhavens

Naast het maatgevende aanbod moet elke haven beschikken over voldoende veilige en beschutte ligplaatsen, zodat iedere arriverende passant een veilige haven kan worden geboden. Dat dient niet alleen de veiligheid, maar vermindert ook het risico van verstoring buitengaats op de Waddenzee.

Op de twintig drukste dagen van het hoogseizoen kan als buffercapaciteit het 'gestapeld' liggen in beperkte mate worden toegestaan. Daarbij moet voldaan worden aan veiligheidsnormen als bijvoorbeeld voldoende afstand tussen boeg en spiegel en voldoende manoeuvreerruimte. Een andere mogelijkheid is het creëren van veilige beschutte plekken om te ankeren, of om aan te leggen aan zogenaamde 'moerings', ankerboeien, afmeerpalen of drijvende buffersteigers.

³² Normering Stichting Jachthavens Waddeneilanden

³³ Het gaat om plannen voor de aan de Waddenzee grenzende jachthavens van Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland, Schiermonnikoog, Den Helder, Den Oever, Harlingen, Lauwersoog, Delfzijl en Termunterzijl.

Conclusie

Het bepalen van de buffercapaciteit en noodopvang en de plaats daarvan vormt onderdeel van het al eerder genoemde herinrichting- en havenbeheerplan.

NB: De onder A en B bedoelde aanpassing van de (passanten)havens vergt maatwerk. Per aan de Waddenzee grenzende haven wordt bekeken of daadwerkelijk een fysieke aanpassing nodig en mogelijk is binnen de randvoorwaarden van de PKB Derde Nota Waddenzee en de NB-wet 1998.

C. Prijsregulering en reserveringsstelsel passantenhavens

In andere takken van verblijfsrecreatie is het normaal dat er in het hoogseizoen andere tarieven gelden en dat je een goede plek vooraf kunt reserveren (telefonisch of via internet). Voor de drukke passantenhavens op de Waddeneilanden is de verwachting dat reserveren niet alleen een mogelijkheid biedt om meer zicht te krijgen op het komen en gaan van passanten, maar het is ook kans voor meer serviceverlening en kwaliteitsverbetering. De klant kan bij aankomst immers rekenen op een goede ligplaats.

Daarbij moet natuurlijk wel in het oog gehouden worden dat varen op de Waddenzee weersafhankelijk is. De meeste schepen blijven bij windkracht 5-6 liggen.

Conclusie

Een onderzoek in een van de drukke passantenhavens naar de mogelijkheden van en een pilot met een reserveringsstelsel, al dan niet in combinatie met prijsregulering in het hoogseizoen, geeft inzicht in de kansen van dit stelsel.

D. Capaciteit havens voor chartervaart

De chartervaart ligt over het algemeen in aparte (delen van de) havens. De capaciteit van de meeste havens is meestentijds voldoende. Uiteraard zijn er ook hier piekdagen (vooral Hemelvaartweekend, Pinksteren en zeilwedstrijden voor de Bruine Vloot) en voorkeurehavens (Terschelling, Vlieland en Schiermonnikoog).

De chartervaart heeft een meldingsplicht bij de verkeerscentrale Brandaris. Deze geeft voor Terschelling aan wanneer de haven vol is.

4.5 Regulering en spreiding vaarverkeer

Net zoals dat bij het wegverkeer gebeurt valt te proberen om de stromen van vaarrecreanten af te leiden en zodoende weg te houden van de gebieden en bestemmingen die overvol dreigen te raken. Dat komt de veiligheid ten goede en beperkt het risico op verstoring.

A. Signaleringsstelsel

Met een signaleringsstelsel kan informatie worden gegeven over de bezettingsgraad van de havens. De verwachting is dat recreanten hierdoor worden beïnvloed bij hun beslissing om al of niet naar een bepaalde haven te varen, of juist een ander vaardoel kiezen op de Waddenzee of het IJsselmeer.

Conclusie

In combinatie met het onder 4.1.4 A genoemde reserveringsstelsel wordt er een signalering- en waarschuwingstelsel uitgewerkt en gerealiseerd, waarbij de vaarrecreant via diverse media informatie kan winnen over de bezettingsgraad van de havens op en langs de Waddenzee.

B. Spreiding door ontwikkelen nieuwe vaardoelen.

Door nieuwe vaardoelen te creëren kan een grotere spreiding van recreanten ontstaan. Uit onderzoek³⁴ blijkt namelijk dat de recreant zijn vaardoelen kiest op basis van de kwaliteit van het vaargebied. Dat is niet alleen de ruimtelijke en fysieke kwaliteit van het vaarwater, maar ook de kwaliteit, sfeer en gezelligheid van een jacht- of passantenhaven, inclusief de aangrenzende havenplaats en de mogelijkheid om daarvandaan bijvoorbeeld te kunnen winkelen, wandelen, fietsen, attractieparken en musea te bezoeken.

Door de keuze van vaardoelen voor de recreant te verruimen kan een betere spreiding van het aantal schepen over de Waddenzee en de 'brongebieden' ontstaan, waardoor de druk op de populairste havens afneemt. Dit kan door:

- In de 'brongebieden' (IJsselmeer/ Markermeer, Friesland, Noord-Holland) andere aantrekkelijke vaardoelen te realiseren, zoals havens, eilandjes, nieuwe meren (bijvoorbeeld Wieringerrandmeer) en de kwaliteiten van gebieden te verhogen (bijvoorbeeld Friese Merenproject, Lauwersmeer, Eems-Dollard Estuarium).
- Het recreatief medegebruik van de natuurontwikkelingsprojecten in het IJsselmeergebied 2002-2010 (ICES-projecten) zodat ook die projecten nieuwe vaardoelen opleveren.
- Het verhogen van de toeristische excursiemogelijkheden vanuit de bestaande havens langs het IJsselmeer/ Markermeer kan bijdragen aan een betere spreiding van de vaarrecreanten in het hoogseizoen (fietsverhuur in de havens, toeristische informatie rond de havens, evenementenweken)³⁵.
- De bestaande havens van Den Oever, Den Helder en Harlingen, gelegen in de westelijke Waddenzee, verder in te richten voor de opvang van passanten. Alle drie de plaatsen hebben toeristische kwaliteiten en potenties, die benut kunnen worden om de vaarrecreanten op de Waddenzee nieuwe aantrekkelijke vaardoelen te bieden. Hierdoor krijgt de geulgebonden recreatievaart een ruimere keuze en kan de druk op de havens van de Waddeneilanden verminderen.
- De bestaande 'Staande Mastroutes' tussen het IJsselmeer, Harlingen en Lauwersmeer/Eems-Dollard te verbeteren en het Wieringerrandmeer aan te sluiten op de bestaande Staande Mastroute van het Balgzandkanaal, waardoor de Waddenzee kan worden vermeden.
- Bij de chartervaart en de jachtverhuur speelt het wisselen van gasten/huurders een rol. Harlingen is hierbij een belangrijke haven, waar de groepswissel op de Bruine Vloot meestal in het weekend plaatsvindt. Door de wissel van groepen op charterschepen, bijvoorbeeld in het hoogseizoen, op een andere dag plaats te laten vinden ontstaat automatisch meer spreiding van schepen over bestemmingen en vaardoelen.

Conclusie

Om de spreiding van vaarrecreanten te bevorderen wordt de realisatie van nieuwe vaardoelen en het verhogen van toeristische excursiemogelijkheden in het hoogseizoen in de 'brongebieden van de vaarrecreatie op de Waddenzee' nader onderzocht en een Plan van Aanpak opgesteld. De lopende initiatieven ondergaan een toetsing of ze de beoogde spreiding - en/of de toeristische excursiemogelijkheden bevorderen.

³⁴ Onderzoek Vaargedrag IJsselmeergebied & Waddenzee, Waterrecreatie Advies, febr. 2003

³⁵ Conclusie aan de hand van enquête Vaargedrag IJsselmeergebied & Waddenzeegebied, Waterrecreatie Advies, febr. 2003

4.6 Handhavingsarrangement

Het valt voor de recreant niet mee om op de hoogte te zijn van de geldende wet- en regelgeving op de Waddenzee. Daar komt bij dat de handhaving in de praktijk vaak complex is; onder andere door verdeling van bevoegdheden over verschillende handhavers. Onder het RCW functioneert het Waddenhandhavingoverleg, dat speciaal is opgericht om naar verbeteringen te zoeken en afspraken te maken.

Verbeteringen zijn mogelijk door gedragsbeïnvloeding, het invoeren van buitendijks natuurtoezicht, en beter gebruik te maken van bestaande wettelijke maatregelen.

Een goede harmonie tussen natuur en recreatie is mede afhankelijk van het gedrag van de gebruikers van de Waddenzee. Gebruikersorganisaties en overheden hebben in dit verband afspraken gemaakt over het gedrag bij droogvallen van schepen in de Waddenzee. Deze zijn vastgelegd in de "Afsprakennotitie Verantwoord Droogvallen in de Waddenzee" en de daarmee samenhangende Erecode. Daarbij gaat het dus vooral om de manier waarop droogvallers zich op het wad gedragen.

Er is besloten de afspraken rond de Erecode Droogvallen met nog eens vier jaar te verlengen.

Hoewel de afspraken speciaal zijn opgesteld voor de droogvallende vaarrecreanten zijn ze goed bruikbaar voor alle vormen van vaarrecreatie. Om te bevorderen dat zoveel mogelijk recreanten zich aan de afspraken houden is het initiatief genomen een handhavingarrangement tot stand te brengen. Dit is een samenstel van afspraken en activiteiten met en tussen gebruikers en overheden. Afsprakennotitie³⁶, Erecode en Handhavingarrangement vormen samen een pakket afspraken en maatregelen voor het reguleren van het gebruik van de Waddenzee door recreanten.

De afspraken en activiteiten zijn in drie groepen te verdelen:

- *proactief (4.6.1)*
- *preventief (4.6.2)*
- *repressief (4.6.3)*

In de trits proactief, preventief en repressief neemt de 'zwaarte' van activiteiten en maatregelen toe.

4.6.1 Proactief/communicatie

Het gaat hier om activiteiten en maatregelen die de recreant op de Waddenzee aanzetten tot gewenst gedrag en het risico van ongewenst gedrag beperken. Dat kan door:

- informatie en voorlichting
- educatieve activiteiten

Een integrale kwalitatieve beheersing van de vaarrecreatie staat of valt met de inzet van communicatie. Zowel van de overheid als van de particuliere partijen wordt daarbij een actieve rol verwacht. Een groot draagvlak bevordert de slagingskans van het convenant en voorkomt ongewenste effecten van vaarrecreatie op het wad. Daarnaast draagt het bij aan de handhaafbaarheid van het gewenste gedrag.

³⁶ Afsprakennotitie Verantwoord droogvallen in de Waddenzee getekend 4 juni 2003

4.6.1.1 Kennisopbouw, houding en gedragsbeïnvloeding

Er is een breed draagvlak voor verantwoord gedrag op de Waddenzee. Belangenorganisaties van vaarrecreanten op de Waddenzee zijn bereid om afspraken te maken over kennis en gedrag. Nieuwe inzichten kunnen zo makkelijk bij de recreant bekend worden.

De communicatiedoelstelling is om de houding en het gedrag van de vaarrecreant te beïnvloeden via vergroting van kennis over het ecosysteem, de wetgeving, de handhaving en het convenant.

De noodzaak om te differentiëren, ook in kennis en kunde, biedt een mooie kans om van onderop het gewenste gedrag te bevorderen. De informatie moet wel op maat worden aangeboden, ook aan de buitenlandse gast.

Om de kennis en kunde op een hoger niveau te brengen is verder onderzoek zoals onder 2.3 en 4.2 genoemd, noodzakelijk. Deze nieuwe kennis moet steeds worden vervlochten met de communicatieproducten en die moeten dus regelmatig worden geactualiseerd.

Conclusie

Naar verwachting leidt meer informatie tot gedragsverbetering. Die informatie moet adequaat, up to date en meertalig zijn.

4.6.1.2 Doelgroepen, differentiatie en prioriteit

Niet alle vaarrecreanten behoeven dezelfde hoeveelheid aandacht en kennis in het kader van educatie en voorlichting. Daarom worden de beschreven doelgroepen ingedeeld naar prioriteit: het bereiken van welke groep resulteert het meeste effect?

De voorlichting richt zich in eerste instantie op de groep van recreatievaarders die zich buiten de geulen begeven, bijvoorbeeld om droog te vallen op de platen, of te kanoën.

1e categorie; doelgroepen met risico voor verstoring:

- Recreatievaart/wadvaarders
Hier gaat het om de boten die zich buiten de betonde geulen begeven. Het gaat om regelmatige en om incidentele bezoekers van het wad. De groep is gedeeltelijk verenigd.
- Beroepsvaart ('bruine vloot')
In dit verband spreken we van beroepsvaart wanneer het grote schepen betreft die zich met groepen passagiers één of meerdere dagen op het wad bevinden.
- Zeekanoërs
Zeekanoërs zijn een relatief kleine groep binnen de recreatievaart. De zeekanoërs zijn gedeeltelijk verenigd.

2e categorie; doelgroepen met minder risico voor verstoring:

- Sportvisserij en rondvaartboten
Deze boten gaan met passagiers het wad op om 'een hengeltje uit te gooien' of maken een excursie van enkele uren over het wad.
- Geulgebonden recreatievaart
Hieronder wordt verstaan de recreatievaart die de betonde geulen bevaart om van A naar B te komen. Het zijn zowel regelmatige als incidentele bezoekers van de Waddenzee. De recreatievaart is gedeeltelijk verenigd.

Conclusie

Differentiatie van doelgroepen biedt mogelijkheden voor maatwerk en dus voor effectievere communicatie.

4.6.1.3 Educatie: wie, wat, hoe?

Kennis van het ecosysteem, de wetgeving, de handhaving en kennis van het convenant³⁷ beïnvloedt het gedrag van de vaarrecreant en daarmee de mate waarin hij door zijn aanwezigheid het kwetsbare systeem dat het wad is, verstoort. De partijen die betrokken zijn bij de totstandkoming van het convenant –en die het ook mede ondertekenen- hebben de kennis op deze terreinen in huis en zijn dan ook direct betrokken bij het verzamelen en toegankelijk maken van het te gebruiken materiaal.

Voorts nemen de organisaties die de verschillende doelgroepen vertegenwoordigen, verantwoordelijkheid voor het verder brengen van deze kennis³⁸. Het benaderen van de niet georganiseerde recreatieve gebruikers van de Waddenzee is niet alleen een taak voor de belangenorganisaties, maar ook voor de overheden (gemeenten, provincies, Rijkswaterstaat).

Conclusie

Er is een grote bereidheid om kennis door te geven en het is mogelijk adequate kennisoverdracht te organiseren door de juiste doelgroep aan de juiste organisatie te koppelen.

Educatie

Overheden en gebruikersorganisaties stimuleren educatieve activiteiten rond varen, droogvallen en ankeren op het wad. Een goed voorbeeld is de eendaagse training die een particuliere organisatie onlangs heeft gehouden. De bedoeling is om die uit te bouwen tot een driedaagse training, want er blijkt voldoende animo. Overheden en gebruikersorganisaties zullen gebruikers van het wad stimuleren deze training te volgen.

Bijna alle organisaties besteden ook aandacht aan het gedrag van opvarenden en de verantwoordelijkheid van de schipper. Waar nodig worden zij gewezen op het inbrengen van het gedachtegoed uit de Erecode in hun cursus of training. Zo is voorgesteld om in de cursussen en examens voor het Vaarbewijs II, de kennis over het varen op het wad c.q. de Erecode in te voegen.

Conclusie

Activiteiten van ANWB, BBZ en particuliere organisaties op dit terrein kunnen door het verzorgen van trainingen het kennisniveau verder vergroten. Overheden en gebruikersorganisaties stimuleren het deelnemen aan dergelijke trainingen.

³⁷ Wie hebben de kennis in huis?

- Kennis van het ecosysteem: Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, ' de Landschappen (Landschap Noord-Holland, Fryske Gea, Groninger Landschap), Waddenvereniging
- Kennis van de wetgeving: gemeenten, provincies, Rijkswaterstaat, VROM, LNV
- Kennis van de handhaving: Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat, gemeenten, provincies
- Kennis van het varen: Watersportverbond (inclusief Vereniging van Toerzeilers, Vereniging van Wadvaarders), ANWB, HISWA
- Kennis van het convenant: alle ondertekenaars

³⁸ Wie bezorgt de kennis bij de juiste doelgroep?

- Niet-geulgebonden recreatievaart: Vereniging Wadvaarders, Watersportverbond, HISWA
- Niet-geulgebonden beroepsvaart ('bruine vloot'): Vereniging voor Beroeps Chartervaart (BBZ)
- Zeekanoërs: Nederlandse Kano Bond, Peddelpraat, Toeristische Kano Bond Nederland
- Rondvaartboten: provincies, gemeenten, ANWB
- Sportvisserij: gemeenten, ANWB, SVS
- Geulgebonden recreatievaart: Watersportverbond (inclusief Vereniging van Toerzeilers) HISWA, Stichting Jachthavens Waddeneilanden, Waddengemeenten, Rijkswaterstaat, provincies, ANWB, Waddenvereniging

Kansrijke communicatieactiviteiten

- Informatie en voorlichting

Lezingen, presentaties, artikelen, websites: organisaties die zijn betrokken bij het wad³⁹ hebben veelal een website, ledenmagazine, districtsavonden en zo meer. Zo kan een grote groep vaarrecreanten worden bereikt.

- De Erecode/Gedragscode biedt veel aanknopingspunten voor de communicatie met recreanten.

- Gastheerschap

Terreinbeheerders, wadwachten en vrijwilligers (bijvoorbeeld IVN en schippers van de particuliere charter- en recreatievaart) kunnen een belangrijke rol spelen als gastheer op het wad.

Vanuit fysieke en digitale informatiepunten worden bezoekers het hele vaarseizoen actief geïnformeerd over de waarden en de betekenis van het wad en de *do's en don'ts*.

Daarnaast kan er via de vaaropleidingen en andere media voor worden gezorgd dat de kennis over varen op het wad haar weg vindt.

- Educatie

In samenwerking met Ecomare en met subsidie van Rijkswaterstaat heeft de BBZ een wadden training ontwikkeld. Het doel van deze dag is om meer kennis op te doen over het leven op het wad, en hoe je deze kennis op een boeiende manier kunt overdragen op je gasten. De dag bestaat uit een didactische training, een lezing en een wadexcursie.

Conclusie

Met goede communicatie kan een groot deel van de vaarrecreanten worden bereikt. Hiertoe wordt in het kader van dit convenant een trekker aangewezen, die zo spoedig mogelijk een overkoepelend communicatieplan maakt, dat uitvoert in samenwerking met alle betrokken organisaties en daarvoor de eindverantwoordelijke is.

4.6.2 Preventief

Hier gaat het om het verminderen van de kans dat incidenten ontstaan en het inperken van de gevolgen wanneer ze zich toch zouden voordoen. Dat kan door:

- communicatie (zie 4.2.1)
- heldere en uitvoerbare regelgeving
- monitoring
- aanspreken
- waarschuwen
- melden

De bereidheid wetten en regels na te leven is groter naarmate ze begrijpelijker zijn en aantoonbaar nut hebben. Dit gegeven is een absolute bouwsteen voor de acceptatie van het beleid.

³⁹ Watersportverbond, Waddenvereniging, Vereniging van Wadvaarders, Vereniging van Toerzeilers, Rijkswaterstaat, LNVHISWA, gemeenten [VVV, havendienst e.d.], provincie [bruggen en sluisen], Rijkswaterstaat [bruggen en sluisen], ANWB [Waterkampioen].

Daarnaast moeten wetten en regels ook uitvoerbaar zijn. De handhavers moeten uiteindelijk optreden als de wet- en regelgeving wordt overtreden. Ook dat wordt makkelijker naarmate de regels en normen duidelijker zijn omschreven.

- *Monitoring*

Gebruikers, overheden en terreinbeheerders die regelmatig op het wad aanwezig zijn, leveren een bijdrage aan de huidige monitoring van uiteenlopende zaken op het wad. Dit geldt voor zowel de vrijwilligers (recreanten) als voor de overheidsorganisaties en terreinbeheerders. De afgelopen jaren stond vooral het droogvallen van schepen en het gedrag van hun opvarenden centraal. Gebruikersorganisaties willen in de komende jaren ook natuurlijke fenomenen waarnemen en registreren. Hierover zijn afspraken in de maak. Zo ligt er een voorstel voor een proef met als titel "Ogen en oren op het Wad". De waarnemingen van schippers van de BBZ en wadvvaarders worden op de site van www.waarneming.nl gezet. Er wordt onder andere gekeken naar zeegras, Japanse oester en mossel, lepelaar, bruinvis en tuimelaar.

Conclusie

In het convenant worden afspraken vastgelegd tussen partijen over monitoring van het gedrag en de staat van de natuur op het wad.

- *Aanspreken en waarschuwen*

Als iemand afwijkend of verstorend gedrag constateert op het wad, kunnen vaarrecreanten en in de toekomst mogelijk ook wadvachten die persoon daar op aanspreken. Daaraan zijn geen consequenties verbonden in de sfeer van toezicht en handhaving.

Er is een belangrijk verschil tussen waarschuwen en aanspreken: aanspreken is relatief vrijblijvend, maar op waarschuwen kan een consequentie volgen (bijvoorbeeld een proces-verbaal of royement). Dit komt nu incidenteel voor, vaak is goede voorlichting afdoende.

Conclusie

Watersporters spreken elkaar aan op verstorend gedrag. Terreinbeheerders, toezichthouders en handhavers waarschuwen mensen die zich schuldig maken aan verstorend gedrag. Hiervoor wordt ondersteunend materiaal gemaakt.

Voor de terreinbeheerders⁴⁰ kunnen wadvachten een belangrijke rol spelen bij voorlichting en het houden van toezicht.

- *Melding maken*

Vaarrecreanten en wadvachten kunnen een ernstige verstoring van de natuur melden bij toezichthouders en handhavers. Zeker als wet- of regelgeving duidelijk wordt overtreden zullen toezichthouders/handhavers de overtreder hierover benaderen. Alleen als er sprake is van een bijzonder incident en de melding van vaarrecreanten van het afwijkend gedrag aan bepaalde vereisten voldoet, zal een dergelijke melding leiden tot bestuursrechtelijk optreden dan wel strafrechtelijke vervolging.

Conclusie

In de toekomst is optimalisering mogelijk door alle meldingen bij elkaar te brengen in één centraal meldpunt, met marifoonkanaal. Deze post kan ook actuele informatie geven over gevoelige natuurgebieden.

Daarnaast moet de eenduidigheid over wat verstoring is in de praktijk verbeteren. Zie hierover 4.2.1

⁴⁰ Hiermee worden bedoeld de organisaties die eigendommen beheren in de Waddenzee (natuurbeschermingsorganisaties, Rijkswaterstaat en Defensie)

4.6.3 Repressief

Hierboven is aandacht geschonken aan manieren om de wet- en regelgeving beter bekend te maken, om zo de naleving te bevorderen. Ook kwam aan de orde wat vaarrecreanten kunnen doen als ze bij anderen ongewenst gedrag waarnemen. Dit alles met het doel een goede harmonie tussen natuur- en recreatiebelangen te bewerkstelligen.

Als een vaarrecreant desondanks zijn eigen verantwoordelijkheid niet oppakt, is dat een bewuste keuze en dus een overtreding. Toezichhouders en handhavers moeten hierbij nadrukkelijk het algemeen belang en het belang van de vaarrecreant tegen elkaar afwegen, zodat de regels alsnog worden nageleefd. Dit is het sluitstuk van de activiteiten: repressieve handhaving door bestuursrechtelijk optreden en opsporing en vervolging.

Op het wad zijn diverse instanties betrokken bij de handhaving. Zij hebben de mogelijkheid een proces-verbaal op te maken bij een (ernstige) overtreding. De wetgeving en handhavingmethodiek zijn echter beperkt. Er zijn veel handhavers met verschillende bevoegdheden. De bereidheid een proces-verbaal op te maken is bij de medewerkers van die instanties groter naarmate:

- a. er goede afspraken zijn gemaakt over alle activiteiten in het voorgaande traject (zie de punten 4.6.1 en 4.6.2)
- b. er een solide basis is om een bestuursrechtelijke sanctie of een proces-verbaal op te funderen
- c. er afspraken tussen instanties worden gemaakt over verbetering van de dagelijkse praktijk van toezicht en handhaving

In het kader van het Europese traject Natura 2000, waarin het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit het voortouw neemt, worden de gebieden aangewezen met instandhoudingdoelstellingen voor flora en fauna in het Waddengebied. Na deze aanwijzing stellen Rijkswaterstaat en de provincies een beheerplan op voor het Waddengebied. In dit beheerplan wordt ingegaan op de activiteiten op de Waddenzee die kunnen worden aangemerkt als bestaand gebruik. Zo mogelijk wordt er ook een uitspraak gedaan over de vraag of de specifieke activiteit van een vergunning kan worden vrijgesteld, dan wel vergunningplichtig is (of wordt). Een belangrijk toetsingscriterium is de mate van de te verwachten verstoring en de gevolgen hiervan voor de soorten flora en fauna in de Waddenzee. Dit valt voor vaarrecreatie uiteen in drie categorieën:

1. activiteiten die geen negatief effect hebben op de natuur in het gebied. Deze zullen deze zeer waarschijnlijk zonder vergunning worden toegestaan, waarbij wel bepaalde voorwaarden kunnen gelden. Zo zal van de vaarrecreanten bijvoorbeeld wel wordt verwacht dat ze zich houden aan afspraken uit de Erecode.
2. andere activiteiten die verstorend kunnen zijn voor de natuur. Hiervoor moet een vergunning worden aangevraagd bij Provincie Fryslân.
3. activiteiten die verboden zijn, bijvoorbeeld het betreden van een gebied dat is aangewezen op grond van artikel 20 van de Natuurbeschermingswet 1998 en op basis van dit besluit geheel of gedeeltelijk (bijvoorbeeld in de tijd) is afgesloten. Buiten die gebieden is er behoefte aan eenduidigheid door aanscherping van het huidige wettelijke instrumentarium. Richtlijnen voor toepassing van artikel 20 van de Natuurbeschermingswet 1998 en strafvordering zijn daarbij van groot belang. Deze richtlijnen worden voorbereid.

Daarnaast is het aannemelijk dat er mogelijkheden zijn om de feitelijke handhaving te verbeteren. Meer inzicht in hoe er nu precies wordt gehandhaafd en door wie kan leiden tot gerichte acties om de operationele handhaving te verbeteren. De al ingezette bevordering van

samenwerking tussen handhavende instanties in het Handhavingsoverleg van het RCW is een belangrijke stap in die richting.

Conclusies

Het OM wordt gevraagd een strafforderingrichtlijn voor overtredingen/verstoringen in de Waddenzee vast te stellen.

Monitoring van de feitelijke handhaving leidt tot meer inzicht en een analyse van de huidige handhaving. Daardoor kunnen operationele verbeteringen worden aangebracht.

5. Inschatting van de voordelen van de integrale kwalitatieve benadering

5.1 Vergelijking

Dit is de essentie van de visie die aan het convenant ten grondslag ligt: "Als de partijen zich verbinden aan de doelstellingen van het convenant zal de kwalitatieve benadering van de vaarrecreatie meer recht doen aan het behoud van de kwaliteiten van de Waddenzee.

Uitgangspunt hierbij is dat door duurzame vaarrecreatie de druk op dit even robuuste als kwetsbare natuurgebied niet verder toeneemt maar wordt teruggedrongen".

In dit afsluitende hoofdstuk zetten we verwachtingen m.b.t. de integrale kwalitatieve beheersing van de vaarrecreatie op de Waddenzee tegenover de inschatting van de verwachtingen m.b.t. de kwantitatieve begrenzing van het aantal ligplaatsen in de PKB. Het gaat om een richtinggevende schatting.

Algemeen

1. Gedifferentieerd beleid mogelijk
De kwalitatieve benadering biedt ruimte voor een gedifferentieerd beleid naar doelgroep, tijd en de plaats. Die differentiatie zal toenemen naarmate de kennis over verstoring verder toeneemt. Dat is vooral van belang voor de vaarrecreanten in de kwetsbaardere gebieden, onder wie de wadvvaarders en zeekanoërs.
2. Ondersteuning van de centrale doelstelling van de PKB
De bijdrage aan de ecologische kwaliteit van de Waddenzee neemt toe als het gedrag zich aanpast aan de beste inzichten. Bij beperking van het aantal ligplaatsen hebben vaarrecreanten veel minder aanleiding om hun gedrag aan te passen.

Verstoring

3. Invloed op de directe verstoring op het wad
In de kwalitatieve benadering wordt de directe verstoring via kennis en gedrag gedifferentieerd naar:
 - wie: de verschillende typen vaarrecreanten
 - waar: over welk deel van het Waddengebied gaat het
 - wanneer: in welke periodeIedere schipper weet dan op grond van verworven kennis steeds welke consequenties zijn doen en laten heeft. De kwantitatieve benadering draagt hier niet aan bij.
4. Handhaafbaarheid in de havens
De ligplaatscapaciteit in de kwantitatieve benadering is eenvoudig te monitoren, de effecten van de integrale kwalitatieve benadering moeilijker.
5. Veiligheid van vluchthavens
In tijd van nood is de haven de veiligste plek. Bij beperking van de havencapaciteit is de kans dat de haven vol is groter en zullen er eerder gevaarlijke situaties ontstaan.
6. Kwaliteitsimpuls jachthavens
In de kwalitatieve benadering zijn er goede kansen om de bedrijfseconomisch rendabele, duurzame jachthavens te ontwikkelen. Dat is bij absolute maximalisatie lastiger.
Op veel punten kan dan niet worden voldaan aan de hedendaagse eisen van de consument, omdat daarvoor de benodigde financiële ruimte ontbreekt.

Communicatie

7. Draagvlak
Voor de kwalitatieve benadering is een groot draagvlak te verwachten, omdat alle betrokkenen sterk gemotiveerd zijn en eigenlijk niemand iets ziet in de kwantitatieve

benadering. Bovendien is de opzet en de berekening van de ligplaatscapaciteit niet eenduidig.

8. Communicatie

Bij de kwantitatieve benadering zal de neiging om het gevoerde beleid uit te dragen (waarom de havencapaciteit begrensd is) klein zijn. Daardoor zal de motivatie om uit zich zelf kennis te verspreiden en gedragscodes in acht te nemen, afnemen ("er wordt toch voor ons beslist, ongeacht wat we doen").

Handhaving

9. Handhaving op het wad

Belanghebbenden geven aan dat ze via de kwalitatieve benadering een grotere rol voor zichzelf zien weggelegd om de zelfcontrole van vaarrecreanten op het wad te stimuleren.

Vergelijkende overzichtstabel:

Inschatting effecten kwantitatieve begrenzing ligplaatsen PKB versus integrale kwalitatieve beheersing vaarrecreatie Waddenzee

+ = Meer mogelijkheden, meer gewenst effect

0 = geen effect

- = minder mogelijkheden, minder gewenst effect

	Omschrijving	kwantitatief⁴¹	kwalitatief⁴²
1	differentiatie	-	+
2	invloed op directe verstoring	0	+
3	handhaafbaarheid in de haven	+	-
4	vluchthaven	-	+
5	kwaliteitsimpuls jachthavens	0	+
6	draagvlak	-	+
7	communicatie	0	+
8	handhaving op het wad	0	+

Hoewel het gaat om een schatting is duidelijk dat er veel meer kansen en voordelen zitten aan de kwalitatieve benadering dan aan de kwantitatieve. Alleen de directe handhaafbaarheid van het aantal ligplaatsen is een aantoonbaar voordeel van de tweede aanpak.

Generieke regelgeving biedt zekerheid als vangnet, maar het flexibel en adequaat inspelen op de veranderende omstandigheden, vooral op de meest kwetsbare plekken van de zo dynamische Waddenzee, vraagt om meer dan wetgeving. Naast een beheers- en handavingsinspanning is zijn de beïnvloeding van de mentaliteit, de kennis en de wil om verantwoord op het wad te recreëren ook van belang.

5.2 Slotconclusie

Samenvattend menen we aannemelijk te hebben gemaakt dat er veel perspectief zit in de integrale kwalitatieve benadering, zoals ook de Raad voor de Wadden in zijn advies over het convenant al aangaf.

⁴¹ Bij huidige praktijk en 4600 ligplaatsen

⁴² bij bestuursovereenkomst met brede ondertekening en door belanghebbenden ondertekend uitvoeringsprogramma

Uitvoeringsprogramma 2008 en 2009
Bijlage 2 van het Convenant Vaarrecreatie Waddenzee

In het visiedocument van het convenant is aangegeven welke visie en analyse zijn gevolgd. Daaruit voortkomend is het verantwoord, integraal gebruik van de Waddenzee voor vaarrecreatie, uitgewerkt. In het visiedeel worden op deelaspecten conclusies getrokken. De vertaling van die conclusies in activiteiten levert het uitvoeringsprogramma op, dat hieronder schematisch is weergegeven. Het is op hoofdlijnen uitgewerkt en biedt de verantwoordelijke initiatiefnemer en genoemde secondanten de ruimte om er een eigen invulling aan te geven, uiteraard gericht op de realisering van het genoemde doel.

Het programma is divers vanwege de gekozen aanpak van differentiatie naar doelgroep, plaats en tijd.

Omdat het convenant vaarrecreatie opgaat in het Beheer-&Ontwikkelingsplan, dat in 2009/2010 gereed is, is hier volstaan met een uitvoeringsprogramma voor de eerste twee jaren, 2008 en 2009. Aangenomen is dat het convenant en dus ook het uitvoeringsprogramma daarna onderdeel zijn van een overkoepelend B&O-plan.

In onderstaande tabel zijn de verplichtingen als bedoeld in artikel 8 van het Convenant Vaarrecreatie Waddenzee omschreven, waarbij

- Het ministerie van LNV eerstverantwoordelijk is en zorg draagt voor de uitvoering van activiteit 1, 2, 3 en 21
- Het Regionaal College Waddenzee eerstverantwoordelijk is en zorg draagt voor de uitvoering van activiteit 0, 8, 10, 13, 15, 16, 17, 19 en 20
- De gemeenten, verenigd in het samenwerkingsverband De Waddeneilanden en de Vereniging van Waddenzeekustgemeenten eerstverantwoordelijk zijn en zorg dragen voor activiteit 5
- De stichting Jachthavens Waddeneilanden eerstverantwoordelijk is en zorg draagt voor activiteit 6
- Rijkswaterstaat eerstverantwoordelijk is en zorg draagt voor activiteit 7
- De Vereniging voor Beroepschartervaart en de vereniging Wadvaarders eerstverantwoordelijk zijn en zorg dragen voor activiteit 9
- De ANWB eerstverantwoordelijk is en zorg draagt voor activiteit 12
- Staatsbosbeheer eerstverantwoordelijk is en zorg draagt voor activiteit 11 en 14

Opbouw tabel:

- Kolom 1: nummer activiteit, verwijzing naar pagina visiedocument waarop deze activiteit wordt toegelicht
- Kolom 2: doelomschrijving
- Kolom 3: eindresultaat
- Kolom 4: deelresultaten, nodig om het eindresultaat te behalen
- Kolom 5: eerstverantwoordelijke. Dit is de initiatiefnemende partij die het voortouw neemt bij het in gang trekken van de activiteit door het bij elkaar brengen van partijen, het maken van plannen van aanpak, het maken van uitvoeringsplannen en dergelijke. Deze partijen zijn lid van het programmateam "uitvoering convenant vaarrecreatie". Alle eerstverantwoordelijke partijen hebben ingestemd met hun rol bij genoemde activiteit.
- Kolom 6: secondanten zijn partijen die hebben toegezegd loyaal mee te werken aan het convenant en inbreng te willen leveren bij die activiteiten waarbij zij zijn genoemd. Waar TOW is opgenomen impliceert het dat alle TOW partijen hun inbreng gaan leveren.
- Kolom 7: hierin staan opmerkingen die voor de eerstverantwoordelijke als aandachtspunten gelden. Veel van de opmerkingen zijn door individuele betrokkenen aangereikt.

Activiteit/ (verwij- zing paragraaf visie deel)	Doelomschrijving	Eind resultaat (jaar)	Deel-resultaat (jaar)	Eerst Verantwoor- delijk	Secon- dant(en)	Materieel en personeel	Opmerkingen
0 (bijlage 3)	<i>Programmamanagement van het uitvoeringsprogramma en voorzitterschap van het TOW Afstemming met beheerders- en handhavingsoverleg</i>	2008 e.v.	Begin 2008: oprichten programmateam	RCW (regiegroep R&T)		financiering door provincies (0,5 fte gedurende 2 jaar + programmageld / € 130.000)	TOW wordt gebruikt voor advisering en om voortgang uitvoeringsprogramma te bespreken
1 (2.5)	<i>Monitoringsplan verstoring vaarrecreatie, dat de fysieke effecten van het convenant meet</i>	Rapportage 2 jarige monitoring effecten vaarrecreatie 2010 Eindevaluatie 2012	<ul style="list-style-type: none"> 1-04-2008 breed gedragen monitorplan (incl. verdeling monitortaken) 01-04-2008 start monitoring 	LNV	Provincies InterWad Wadvaarders TB Gemeenten BBZ	Inbreng vanuit regulier onderzoek	<ul style="list-style-type: none"> Relatie met B&O plan en Natura 2000 Koppeling gegevens met monitoringdatab ase InterWad
Artikel 20							
2 (4.2 en 4.3)	<i>a. De noodzaak en mogelijkheden tot aanvulling van de huidige praktijk, betreffende toegangsbeperkingen van artikel 20 van de NB-wet 1998 worden onderzocht m.b.t. de volgende gebieden:</i> <ul style="list-style-type: none"> - Hoogwatervluch tplaatsen; - tijdelijke aanwijzing van 	2008 en volgende jaren: indien nodig jaarlijkse vaststelling	Voor zover nodig: voorstel LNV voor aanvulling van gebieden op grond van artikel 20 NB-wet 1998	LNV	TOW RCW TB	uitbreiding reguliere taak	<ul style="list-style-type: none"> LNV brengt de gevolgen in beeld. Het gaat dan om de ruimtelijke gevolgen, maar ook om aspecten van handhaving RCW zorgt voor opname in de gedragscode

Activiteit/ (verwij- zing paragraaf visie deel)	<i>Doelomschrijving</i>	Eind resultaat (jaar)	Deel-resultaat (jaar)	Eerst Verantwoor delijk	Secon dant(en)	Materieel en personeel	
	<i>broedgebieden of foerageergebied en; - extra bescherming van zeehonden, mosselbanken en zeegrasgebiede n. b. Voor de gebieden Boschplaat, oostpunt van Schiermonnikoog, Rottummerplaat en de Richel worden nadere afspraken gemaakt over het droogvallen</i>						
3 (4.3.2)	<i>Op de hydrografische kaarten worden de gebieden met - al dan niet tijdelijke - toegangsbeperingen op grond van artikel 20 van de Natuurbeschermingswet opgenomen.</i>	In 2008 en vervolgens op 01- 01-2009 en 01-01- 2010 voor zover nodig opname op de kaartuitgaven		LNV	TB SIW/RWS Hydrografisc he Dienst InterWad	uitbreiding reguliere taak	<ul style="list-style-type: none"> • De kaarten worden jaarlijks aangepast en opgenomen in WATLAS/GIS. Tevens worden andere voorzorgsgebied en opgenomen; • LNV levert voor de aanpassing van de hydrografische kaarten de gegevens aan.

Activiteit/ (verwij- zing paragraaf visie deel)	Doelomschrijving	Eind resultaat (jaar)	Deel-resultaat (jaar)	Eerst Verantwoor- delijk	Secon- dant(en)	Materieel en personeel	
							De Hydrografische dienst neemt deze gegevens, indien akkoord, op in de hydrografische kaarten; <ul style="list-style-type: none"> relatie met activiteit 2.
	Havens						
4 (4.4)	<i>Per haven wordt de maatgevende capaciteit bepaald</i>	01-07-2008: maatgevende capaciteit bekend		gemeenten	jachthavens provincies HISWA vereniging		gemeenten akkoord
5 (4.4)	<i>Aan de hand van de maatgevende capaciteit zal een haveninrichtingsplan (HIP) worden gemaakt. Het bepalen van de buffercapaciteit en noodopvang is hier een onderdeel van.</i>	01-01-2010: alle havens hebben een plan ⁴³ 2010 start realisatie	<ul style="list-style-type: none"> 1-06-2008: voorstel over volgorde planvorming en over toe te passen criteria waar de havens na het HIP moeten voldoen aanvraag tbv uitvoering tranches Waddenfonds 2008 en 2009 	gemeenten/ haven eigenaar ⁴⁴	jachthavens provincies gemeenten HISWA vereniging	<ul style="list-style-type: none"> personele invulling (tijd) door gemeenten € 200.000 voor onderzoek en ondersteuning bij het maken van 10-12 plannen 	<ul style="list-style-type: none"> gemeenten akkoord plan leidt tot blauwe vlag voor alle havens afstemming met rampenplannen
6 (4.4 en 4.5)	<i>Het ontwerpen - en uitvoeren van een pilot</i>	<ul style="list-style-type: none"> vormgeven/proj ectbeschrijving 	<ul style="list-style-type: none"> aanvraag in het Waddenfonds 1^e 	jachthavens eilanden	(betrokken) gemeenten	personeel door havens	<ul style="list-style-type: none"> Stichting Waddenhaven

⁴³ Het gaat om plannen voor de aan de Waddenzee grenzende jachthavens van Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland, Schiermonnikoog, Den Helder, Den Oever, Harlingen, Lauwersoog, Delfzijl en Termunterzijl.

⁴⁴ Eigenaren van havens zijn Stichtingen, particulieren en gemeenten

Activiteit/ (verwij- zing paragraaf visie deel)	Doelomschrijving	Eind resultaat (jaar)	Deel-resultaat (jaar)	Eerst Verantwoor delijk	Secon dant(en)	Materieel en personeel	
	<p><i>met een reserveringssysteem (telefonisch- en/of via internet) voor de passantenhavens op de eilanden.</i></p> <p><i>Vormgeven datavoorziening voor informatiesysteem onder 6. en voor informatie via internet en marifoon</i></p> <p><i>Een pilot met het ontworpen reserveringssysteem in een van de havens op de eilanden.</i></p> <p><i>Introductie reserveringssysteem in alle havens op de eilanden</i></p>	<p>systeem gereed 31-03-2008</p> <p>gereed 01-04-2009</p> <p>pilot + evaluatie afgerond 31-12-2009</p> <p>01-04-2010</p>	<p>Tranche 2008</p> <ul style="list-style-type: none"> informatiesysteem gereed voor pilot 01-04-2009 start pilot 		provincie(s)	€100.000 voor bouw systemen	<p>Texel heeft zich aangemeld voor de pilot met het reserveringssysteem.</p> <ul style="list-style-type: none"> Beheer ontworpen systeem reguliere taak trekkers <p>aansluiting zoeken bij bestaande systemen (bv Eileen en Abel) / Life-link met Waddenzee.nl</p>
7 (4.5)	<i>Fysiek informatiesysteem bij de sluizen (bijvoorbeeld in de vorm van een lichtkrant)</i>	2009 start aanleg signalering bij de sluizen (gereed 1-04-2010)	Aanvraag Waddenfonds tranche 2008	RWS	jachthavens provincies	€150.000	systeem gevuld met data uit activiteit 6 door de havens
	Educatie, informatie en communicatie⁴⁵						

⁴⁵ Concretisering van dit onderdeel wordt medio augustus 2007 vormgegeven i.o.m. het watersportverbond. Deze opzet wordt besproken in overleg TOW in oktober 2007

Activiteit/ (verwij- zing paragraaf visie deel)	Doelomschrijving	Eind resultaat (jaar)	Deel-resultaat (jaar)	Eerst Verantwoor- delijk	Secon- dant(en)	Materieel en personeel	
8 (4.6)	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Alle schippers op de Waddenzee hanteren de "afsprakennotitie droogvallen"</i> - <i>De communicatie over de erecode is sterk verbeterd, maar mogelijk kan een nog groter bereik van vaarrecreanten worden bereikt</i> - <i>BBZ-schippers en Wadvaarders gaan door met het, vanuit het handhavingsarrangement, aanspreken op verstorend gedrag</i> - <i>Inschakelen havens in Waddenzee en brongebieden bij informatie aan particulieren</i> 	uitvoering communicatieplan gerealiseerd	<ul style="list-style-type: none"> • communicatieplan uiterlijk gereed 01-05- 2008 • start Uitvoering communicatieplan 2008-2009 01-05-2008 	RCW/ programmamanager	TOW Gemeenten LNV Watersportverbond TB InterWad	<p>Uitbesteding opstellen communicatieplan € 40.000</p> <p>uitvoeringskosten communicatieplan 2008: €100.000 2009: €50.000</p>	<ul style="list-style-type: none"> • overall communicatie volgens op te stellen plan • achterbancommunicatie is verantwoordelijkheid individuele partijen. • aandacht voor promotie en distributie <p>relatie met "varen doe je zo" vanuit RWS.</p>

Activiteit/ (verwij- zing paragraaf visie deel)	Doelomschrijving	Eind resultaat (jaar)	Deel-resultaat (jaar)	Eerst Verantwoor- delijk	Secon- dant(en)	Materieel en personeel	
	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Match gedifferentieerd e doelgroepen aan organisaties om een adequate kennisoverdracht te organiseren</i> - <i>Maken van artikelen/presentaties e.d. op websites, ledenmagazines</i> 						
9 (4.6)	<i>Een of meerdaagse trainingen voor schippers van rondvaartboten, de chartervaart en sportvisserij, maar ook particuliere vaarders op het Wad</i>	Per 01-01-2009: reguliere activiteit	<ul style="list-style-type: none"> • kennis opleidingsplan 1-07-2008 gereed • eerste testbijeenkomsten uiterlijk 31-12-2008 gehouden 	BBZ Wadvaarders	Ecomare ANWB terreinbeheerders	2008: eenmalige kosten opzet cursus: €15.000 2009 e.v.: bijdrage van 50% in de kosten €15.000 jaarlijks	<ul style="list-style-type: none"> • BBZ akkoord • eerste training is geweest en de nieuwe training wordt al ontworpen • Ook andere Wadcentra mogelijk betrekken
10 (4.6)	<i>De verantwoordelijkheid van de eigenaar/schipper van de rondvaartboten en charters strekt zich uit tot het gedrag van zijn klanten.</i>	1-07- 2008: uitvoering communicatieplan	onderdeel communicatieplan	RCW	BBZ/ rondvaartbedrijven		- organiseren als onderdeel activiteit 8 informatievoorziening regulier taak InterWad
11	<i>De</i>	Ondersteunend	<ul style="list-style-type: none"> • Wadwachtposten in 	SBB	Landschap		Projectplan invoering

Activiteit/ (verwij- zing paragraaf visie deel)	Doelomschrijving	Eind resultaat (jaar)	Deel-resultaat (jaar)	Eerst Verantwoor- delijk	Secon- dant(en)	Materieel en personeel	
(4.6)	<i>natuurbeheerorganisatie s geven de noodzakelijke voorlichting en spreken de recreanten aan die zich in de terreinen, bewust of onbewust, verstoring veroorzaken. Voor dit toezicht wordt ondersteunend materiaal gemaakt. Wadwachtposten zijn belangrijk voor dit toezicht op plaatsen waar recreanten en kwetsbare natuur elkaar treffen.</i>	(voorlichtings-) voor dit toezicht.	2009 op 4 locaties Wadwachten • Wadwachtposten in 2010 op 7 locaties		NH It Fryske Gea Het Groninger Landschap Stichting WAD Natuurmonu- menten RWS Andere organisaties uit TOW		wadwachtsysteem ingediend in 1 ^e tranche 2007 Waddenfonds Uitbouw naar andere gastheren op het Wad Onderdeel maken van het communicatieplan?
12 (4.6)	<i>Opname kennis van varen en gedrag op het Wad in de theoretische kennis t.b.v. het vaarbewijs-2</i>	31-12--2009: kennisvragen in examens Vaarbewijs 2 opgenomen	2008: opstellen kennisparagraaf "varen op het Wad"	ANWB	WSV		mogelijk kan dit een onderdeel zijn van een breder pakket over "varen in kwetsbare natuurgebieden"
13 (4.6)	<i>Beschikbaar maken van artikelen/lezingen/prese- ntaties c.a. op websites, ledenmagazines e.d.</i>	31-12-2008 rubriek op Waddensee.nl		RCW	alle betrokkenen		Reguliere taak Interwad
14 (4.3)	<i>Inzet GPS en IGPS (of ander systeem) voor koppeling van actuele kennis en (achtergrond)informatie aan plek waar ontvanger van deze informatie is</i>	systeem operationeel 31-12- 2009	<ul style="list-style-type: none"> 1^e helft 2008: inventarisatie bestaande mogelijkheden aanvraag Waddenfonds tranche september 	SBB	terreinbeheer- ders Hydrografisc he dienst Inderdaad TOW WSV	<ul style="list-style-type: none"> ontwikkeling systeem €75.000 onderhoud reguliere taak terreinbeheerd 	Eventuele koppeling met Waddenfondsproject 'innovatieve communicatie kwetsbare wildernissen' en WATLAS

Activiteit/ (verwij- zing paragraaf visie deel)	Doelomschrijving	Eind resultaat (jaar)	Deel-resultaat (jaar)	Eerst Verantwoor delijk	Secon dant(en)	Materieel en personeel	
	<i>voor sturing gaarders en droogvloer.</i>		2008 • 2009 vormgeven systeem			ers	
15 (2.1)	<i>Monitoren sluispassages Waddenzee</i>	Jaarlijks	gegevens 2007 en 2008 beschikbaar per 1-04 daarop volgend jaar	RCW			reguliere taak Interwad/ Gegevens op Waddenzee.nl
	Handhaving						
16 (4.3)	<i>Op basis van de eindevaluatie van de 'afsprakennotitie droogvallen' wordt deze aangepast⁴⁶</i>		evaluatie 01-12- 2007 gereed	RCW	TOW TB		
17 (4.6)	<i>Het aantal meldpunten voor verstoring wordt uitgebreid/gebundeld in één centraal Meldpunt.</i>	invoering i.o.m. bevoegde gezagen 31-12-2009 gerealiseerd	2008: voorstel	RCW	Waddenhandhavingsoverleg		uitgaan van huidige meldpunt via marifoonkanaal 4
18 (4.3)	<i>Verbeteren aanbod verantwoorde overnachtingsmogelijkheden zeekanoërs</i>	31-12-2009 gerealiseerd	<ul style="list-style-type: none"> • Inventarisatie mogelijkheden aanleggen van een kampeermogelijkheid in de nabijheid van de havens⁴⁷ • Afspraken over veilige routes, zodat zeekanoërs bij slecht weer niet over de Noordzee hoeven varen. 	gemeenten	zeekanoërs jachthavens provincies RWS		
19	<i>Het OM wordt gevraagd</i>	opname in	<ul style="list-style-type: none"> • implementatie door 	RCW	Openbaar		<ul style="list-style-type: none"> • hierin ook

⁴⁶ in haar vergadering in juni 2007 besloot het RCW de "afsprakennotitie droogvallen" en de daarbij behorende ertcode voor maximaal 4 jaren te verlengen. In de vergadering van het RCW van januari 2008 wordt de eindevaluatie verantwoord droogvallen op de Waddenzee vastgesteld.

⁴⁷ beleid is dat zeekanoërs gebruik maken van kampeerplaatsen. Het gaat hier om een verkenning van mogelijkheden, geen verandering van gemeentelijk beleid. Zijn er mogelijkheden dan kan tot uitvoering worden overgegaan.

Activiteit/ (verwij- zing paragraaf visie deel)	Doelomschrijving	Eind resultaat (jaar)	Deel-resultaat (jaar)	Eerst Verantwoor- delijk	Secon- dant(en)	Materieel en personeel	
(4.6)	<i>om de strafvorderingsrichtlijnen van de in het waddengebied geldende wetgeving, te verduidelijken</i>	handhavings- programma 2009	afspraken in het beheersoverleg (01-07-2008 gereed) <ul style="list-style-type: none"> • OM vragen tot vaststelling afspraken beheersoverleg 2008 (aug/sept 2008) • Vaststelling OM afspraken uiterlijk 31-12-2008 		Ministerie Waddenhand Handhavings overleg		<p>verscherpen van de erecode betrekken</p> <ul style="list-style-type: none"> • dit heeft gevolgen voor de handhaving
20 (4.6)	<i>Door monitoring van de praktijk van handhaving kunnen operationele verbeteringen worden aangebracht</i>	Jaarlijkse analyse en verbeteropties handhaving	verbeteringen per 1-01- 2008, - 2009 en - 2010	RCW	Handhavings overleg		Reguliere taak RCW (InterWad), monitoringdatabase op Waddenzee.nl
21 (4.6)	<i>Er kunnen voorstellen worden gedaan voor verbetering van de vastlegging van gebieden waarvoor toegangsbeperkingen gelden op grond van artikel 20 van de natuurbeschermingswet 1998</i>	15-01-2008		LNV	terreinbeheer- ders provincies	uitbreiding reguliere taak	<ul style="list-style-type: none"> • De voorstellen worden ingebracht in de evaluatie van de natuurwetgevin- g waaronder de NB-wet 1998, die wordt afgerond op 1 maart 2008 • Dit kan gevolgen hebben voor de

Activiteit/ (verwij- zing paragraaf visie deel)	<i>Doelomschrijving</i>	Eind resultaat (jaar)	Deel-resultaat (jaar)	Eerst Verantwoor delijk	Secon dant(en)	Materieel en personeel	
							handhaving

Afkortingen

- ANWB: Algemene Nederlandse Wielrijders-Bond
- BBZ: vereniging voor beroeps-chartervaart
- Hiswa: Nederlandsche Vereeniging voor Handel en Industrie op het Gebied van Scheepsbouw en Watersport
- VVV: Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
- LNV: Ministerie van Landbouw, natuurbeheer en voedselkwaliteit
- Recron: Recreatie Ondernemers Nederland
- TOW: toeristisch overleg Wadden, onder stuurgroep/RCW
- Waddenhandhavingsoverleg: idem
- Jachthavens: Stichting jachthavens Waddeneilanden, jachthavens aan de Waddenkust
- SBB: Staatsbosbeheer
- WSV: Watersportverbond
- TB: terreinbeheerders
- SIW: Samenwerking Inspectie Waddenzee

Financiering Uitvoeringsprogramma:

- De provincies Noord-Holland, Friesland en Groningen nemen de financiering van de programmamanager (activiteit 0) voor hun rekening volgens de verdeelsleutel: 33,333 %, 33,333% , 33,333%;
- De provincies Noord-Holland, Friesland en Groningen en Rijkswaterstaat nemen de financiering van de activiteiten 8 (communicatieplan + uitvoering) en 9 (trainingen schippers) voor hun rekening volgens de verdeelsleutel; 25%, 25%, 25%, 25%;
- Voor realisatie van de havenherinrichtingsplannen en de activiteiten 6 (reserveringssysteem), 7 (fysiek informatiesysteem), 11 (voorlichting) en 14 (koppeling actuele kennis en achtergrondinformatie aan plek waar recreant is op het Wad) zullen de in het uitvoeringsprogramma genoemde eerstverantwoordelijke partijen projectvoorstellen formuleren en aanvragen indienen bij het Waddenfonds;
- De overige activiteiten behoren tot de reguliere taakstelling van de in het uitvoeringsprogramma genoemde eerstverantwoordelijke partij.

Organisatie en besluitvorming

Bijlage 3 van het Convenant vaarrecreatie Waddenzee

In deze bijlage wordt aangegeven hoe de organisatie rond het convenant en haar uitvoeringsprogramma is vormgegeven en waar de besluitvorming ligt.

Regionaal College Waddengebied (RCW) - Besluitvorming

Verantwoordelijk voor de uitvoering zijn de partijen vertegenwoordigd in het RCW. De partners in het RCW brengen de middelen op die nodig zijn voor het programma. De partijen in het RCW leggen de verantwoordelijkheid daartoe in een regiegroep Recreatie en Toerisme, die is gemandateerd om namens hen te handelen.

Regiegroep

De regiegroep bestaat uit de drie partijen die bij de taakverdeling in het RCW de regisseurs voor recreatie en Toerisme zijn geworden. Dat zijn⁴⁸ de provincie Noord-Holland, het Ministerie Van landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit directie Noord en de Waddeneilanden. Deze drie bestuurders uit het RCW komen jaarlijks twee keer bij elkaar om de voortgang te bespreken aan de hand van halfjaarlijkse programma's en rapportages van de hand van de programmamanager. Deze is ook secretaris van de regiegroep. Problemen worden geagendeerd door de programmamanager, die ook een oplossing voorlegt. De regiegroep rapporteert aan het RCW.

Programma manager uitvoeringsprogramma

De leden van de regiegroep bepalen hoe het overall management wordt vormgegeven. Dat management houdt zich bezig met:

- Het aansturen van de uitvoering
- Het organiseren van bijeenkomsten van het programmateam
- Rapportage naar het RCW
- Borgen van de integraliteit van het programma
- Agenderen van problemen voor besluitvorming in de stuurgroep.

De programmamanager is opdrachtnemer van (de regiegroep van) het RCW.

Programmamateam

De programmamanager wordt bijgestaan door een programmamateam "uitvoering convenant vaarrecreatie". Leden zijn de Partijen die het convenant tekenen en daarvoor een verantwoordelijkheid dragen in het uitvoeringsprogramma. De leden zijn vertegenwoordigers/medewerkers van:

- het Ministerie van LNV
- de gemeenten
- de Jachthavens
- Rijkswaterstaat
- de provincies
- de Wadvaarders
- BBZ
- De ANWB
- Staatsbosbeheer

In dit overleg, dat twee keer per jaar plaatsvindt, vindt de coördinatie plaats en worden beheerbeslissingen⁴⁹ genomen of voorbereid. Problemen worden in kaart gebracht en oplossingen worden gevonden.

⁴⁸ Op 01-01-2008

⁴⁹ Zoals het opstarten van activiteiten, inzetten van mens en materieel en het goedkeuren van stukken voor bespreking in de regiegroep of het RCW

Toeristisch overleg Waddenzee (TOW)⁵⁰

Het TOW is een bestaand overleg dat zich in het verleden, onder de stuurgroep Waddenprovincies, bezig hield met allerlei aspecten van recreatie en Toerisme. Gezien de samenstelling ervan ligt het voor de hand dit TOW een ondersteunende en adviserende rol (gevraagd en ongevraagd) te geven in het uitvoeringsprogramma. Het TOW heeft al een rol bij de artikel 20 bescherming vanuit de NB wet en kan de noodzakelijke inzet van die partijen tot stand brengen, die als secundant zijn genoemd. De programmamanager wordt het voorzitter van het TOW.

Daarnaast spelen andere RCW organen een belangrijke rol zoals het beheerdersoverleg en het handhavingsoverleg. Het RCW coördineert en stemt af tussen de verschillende overlegorganen.

⁵⁰ In het TOW zitten verenigingen van wadvaarders, toerzeilers, zeekanoërs, jachthavens en beroepsvaart en Hiswa, ANWB, Waddenvereniging, VVV's en de provincies.

Bijlage 4. Aangangsel bij het Convenant Vaarrecreatie Waddenzee

Partijen die het "Convenant Vaarrecreatie Waddenzee" hebben ondertekend

wensen <<**invullen toetredende partij**>> bij de integrale kwalitatieve benadering voor recreatie op de Waddenzee te betrekken en deze de mogelijkheid te bieden Partij te worden bij dit Convenant.

Partijen hebben hun instemming verleend tot toetreding van << **invullen toetredende partij** >> in aangehechte bijlage.

Ondergetekende wordt door ondertekening van dit aangangsel met ingang van datum van ondertekening Partij bij het Convenant Vaarrecreatie Waddenzee.

<<**Invullen plaats en datum**>>:

Ondertekening

.....

Bijlage 5. Instemmende verklaring bij het Convenant Vaarrecreatie Waddenzee

Partijen die het "Convenant Vaarrecreatie Waddenzee" hebben ondertekend wensen de hierna te noemen ondertekenaars als secondanten bij de integrale kwalitatieve benadering voor recreatie op de Waddenzee te betrekken.

Door de ondertekening van deze instemmende verklaring:

- spreekt ondergetekende de bereidheid uit loyaal mee te werken aan de uitvoering van het Convenant Vaarrecreatie Waddenzee en
- zegt ondergetekende toe bereid te zijn om als secondant de aangewezen Partij bij het Convenant Vaarrecreatie Waddenzee op haar verzoek te ondersteunen ter zake de uitvoering van activiteiten ten behoeve van het Uitvoeringsprogramma;

Den Helder, 3 december 2007

Ondertekening

namens de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
de heer ir. A. Bal, clustermanager ZuidOostNoord bij de directie Realisatie en Ontwikkeling bij
het Directoraat Generaal Ruimte

namens de Vereniging Natuurmonumenten
de heer W. Alblas, regiodirecteur

namens Ecomare
de heer ir J.P.G. van den Broek

namens het Watersportverbond
de heer ir H. Snoekc, voorzitter

namens de Nederlandse Vereniging voor Toerzeilers
de heer ir J.A. Vonk

namens de HISWA Vereniging en Recron
de heer drs J.R. Ybema, regiomanager

namens de Vereniging tot behoud van de Waddenzee
de heer H. van Kersen, directeur

namens de Nederlandse Kano Bond, de Stichting Peddelpraat en de Toeristische Kano Bond
Nederland
de heer drs A.T. Zijlstra

namens Landschap Noord-Holland
de heer J. Kuiper, directeur

namens It Fryske Gea
de heer drs U. Hosper, directeur

namens de Stichting Wad
de heer L. Hofstee, voorzitter

namens de Stichting Het Groninger Landschap
mevrouw R. Jansen, directeur